JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Health and Welfare

Skolans roll vid nätmobbning

En kvalitativ studie om hur sju skolkuratorer beskriver samverkan och deras arbete mot nätmobbning

HUVUDOMRÅDE: *Socialt arbete*

FÖRFATTARE: *Casandra Roupé och Jacob Levander*

JÖNKÖPING 2021 februari

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till samtliga skolkuratorer som har delat med sig av sina tankar, upplevelser och erfarenheter kring deras arbete mot nätmobbning. Utan ert engagemang hade vår studie inte varit möjlig att genomföra.

Vi vill även tacka vår handledare Gunilla Egonsdotter som frekvent givit oss värdefull respons på vårt arbete och bidragit med god kunskap, tankar och åsikter.

Till sist vill vi tacka varandra för att ha genomfört denna studie med ett gott samarbete och lärorika diskussioner.

Casandra Roupé och Jacob Levander

Abstract

Title: The school's role in cyberbullying: A qualitative study about how seven school counsellors describe collaboration and their work against cyberbullying
Tutor: Gunilla Egonsdotter
Examiner: Disa Bergnehr

Cyberbullying is a phenomenon that has negative impact on children's and adolescents' mental health and can be categorized as a potential mental health issue. Research suggests that school climate, the school's unity and collaboration between school counsellors and personnel and the work with students and guardians is of importance in preventing and acting against cyberbullying. The aim of this study is to investigate how school counsellors on lower secondary schools describe their work with cyberbullying and how they speak about the collaboration with other professions within the school in their work against cyberbullying. The study's theoretical frame is based on Danermark's (2005) collaboration model and the collected material consists of seven semi-structured qualitative interviews with school counsellors which have been analysed thematically.

The results suggest that school personnel and guardians need to create knowledge and competence about social media and cyberbullying as it is a comprehensive problem that is constantly evolving. The importance of relationships with students is addressed for a successful work against cyberbullying where pedagogical staff are often described as having better relationships with students, which means that the school counsellors' collaboration with other school personnel becomes important for detecting and resolving cyberbullying. The results of the study show that the school counsellors shed light on several factors that affect the collaborative work and how it takes place. The school counsellors emphasize the importance of collegial relationships to develop a favourable collaboration. Furthermore, school counsellors describe that different views in a pedagogically dominated school world creates challenges and make the collaboration work more complex. The results also show that the school as an organization should be characterized by an open discussion about cyberbullying.

Keywords: Social work, cyberbullying, school, school counsellor, collaboration, Danermarks collaboration model

Sammanfattning

Titel: Skolans roll vid nätmobbning: En kvalitativ studie om hur sju skolkuratorer beskriver samverkan och deras arbete mot nätmobbning
Handledare: Gunilla Egonsdotter
Examinator: Disa Bergnehr

Nätmobbning är ett fenomen som har en negativ inverkan på barn och ungdomars mentala hälsa och kan kategoriseras som en potentiell psykisk hälsofråga. Forskning visar att skolmiljö, skolans sammanhållning och samverkan mellan skolkuratorer och skolpersonal samt arbetet med elever och vårdnadshavare är av betydelse för att förebygga och åtgärda nätmobbning. Studiens syfte är att undersöka hur skolkuratorer på högstadieskolor beskriver deras arbete kring nätmobbning i skolan samt hur de talar om samverkan mellan andra professioner inom skolan i deras arbete mot nätmobbning. Studien har en teoretisk utgångspunkt i Danermarks (2005) samverkansmodell och det insamlade materialet består av sju semistrukturerade kvalitativa intervjuer med skolkuratorer som har analyserats tematiskt.

Studiens resultat synliggör att skolpersonal och vårdnadshavare behöver skapa kunskap och kompetens kring sociala medier och nätmobbningsproblematik då det är ett omfattade problem som ständigt utvecklas. Vikten av relationer till eleverna tas upp för ett lyckat arbete mot nätmobbning där pedagogisk personal ofta beskrivs ha godare relationer till eleverna vilket innebär att skolkuratorernas samverkan med annan skolpersonal blir betydelsefull för att upptäcka och åtgärda nätmobbning. I studiens resultat belyser skolkuratorerna flera faktorer hur samverkansarbetet mot nätmobbning påverkas och utspelar sig. Skolkuratorerna lyfter fram den kollegiala relationens betydelse för att utveckla en gynnsam samverkan. Vidare beskriver vissa skolkuratorer att skilda synsätt i en pedagogiskt dominerad skolvärld skapar utmaningar och gör samverkansarbetet mer komplext. Resultatet visar också att skolan som organisation bör präglas av en öppen diskussion kring nätmobbning.

Nyckelord: Socialt arbete, nätmobbning, skolan, skolkurator, samverkan, Danermarks samverkansmodell

Innehållsförteckning

1. Inledning 6

2. Syfte och frågeställningar 7

3. Begreppsdefinitioner 8

3.1 Traditionell mobbning och nätmobbning 8

3.2 Samverkan 9

4. Tidigare forskning 9

4.1 Skolans roll vid nätmobbning 9

4.2 Samverkan i skolan 10

4.3 Skilda yrkesroller och perspektiv på nätmobbning och ansvarsområden i skolan 11

4.4 Skolans miljö och kollektiva effekt 12

4.5 Skolkuratorns arbete med elever och vårdnadshavare 13

4.6 Brist på kunskap bland skolpersonal 14

5. Teoretisk utgångspunkt 15

5.1 Danermarks samverkansmodell 15

5.1.1 Kunskaps- och förklaringsmässiga faktorer 17

5.1.2 Organisatoriska förhållanden 17

5.1.3 Regelverk 18

6. Metod 19

6.1 Val av metod 19

6.2 Urval 19

6.2.1 Urvalsprocess 20

6.3 Datainsamling 21

6.3.1 Intervjuform och intervjufrågor 21

6.4 Databearbetning och analysmetod 22

6.4.1 Analysprocessen 23

6.5 Etiska överväganden 25

6.6 Trovärdighet 26

7. Resultat och analys 27

7.1 Skolkuratorernas arbete med nätmobbning 27

7.1.1 Skolkuratorernas kunskap och kompetens 27

7.1.2 Skolkuratorernas arbete med vårdnadshavare 30
7.1.3 Vikten av relationer till eleverna 32
7.2 Skolkuratorernas samverkan i nätmobbningsarbetet med andra professioner inom skolan 35
7.2.1 Vikten av kollegiala relationer i samverkan 35
7.2.2 Professioners olika kunskaper och erfarenheter 37
7.2.3 Skilda synsätt i en pedagogiskt dominerad skolvärld 38
7.2.4 Ledningens ansvar för en fungerande samverkan 41
8. Avslutande diskussion 42
8.1 Resultatdiskussion och slutsatser 42
8.2 Metoddiskussion 45
8.2.1 Studiens giltighet 47
8.3 Relevans för socialt arbete 47
8.4 Framtida forskning 48
Litteraturförteckning 49
Bilagor 52
Bilaga 1: Förfrågan till skolkuratorer 52
Bilaga 2: Informationsblad och samtyckesformulär 53
Bilaga 3: Intervjuguide 55

1. Inledning

Sedan slutet av andra världskriget har västerländsk uppmärksamhet ägnats åt barnens välbefinnande i skolan. Vid utvecklingen av västerländska välfärdsstater har intresset för elevers fysiska hälsa i skolan utvecklats till en uppmärksamhet av elevernas psykosociala hälsa. I Sverige har varje elev rätt till elevhälsa med medicinska, psykosociala och socialpedagogiska insatser. Skolor anställer nu skolkuratorer i skolan, och tillsammans med andra yrkesgrupper - som skolläkare, sjuksköterskor och speciallärare ingår skolkuratorer i skolans elevhälsa. Skolkuratorer inom skolan har vuxit markant i Sverige sedan 1940-talet, då det innan dess bara fanns några få tjänster, men idag är yrket mandat i skollagen. Syftet med elevhälsan är att främja elevernas hälsa genom att samverka internt med varandra, övriga lärare i skolan och andra externa verksamheter, samt arbeta med vårdnadshavare. Skolan ska skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa genom att exempelvis agera mot mobbning eller annan kränkande behandling och hantera problem som uppstår på organisation-, grupp- och individnivå (Isaksson & Larsson, 2017).

Internet har blivit en integrerad del av livet för barn och ungdomar och är en plats för informationssökande och social kommunikation, men även om internet kan ge en mängd möjligheter och information till barn och ungdomar finns det också potentiella risker och faror inblandade (Mitchell et al., 2007). Sedan 2010-talet har det bildats en växande oro bland allmänheten och forskare till följd av den ökande användningen av internet och digitala kommunikationsenheter som ibland används för att avsiktligt skada andra människor (Slovak & Singer, 2011). En av de stora farorna är nätmobbning (Mitchell et al., 2007), ett fenomen som främst förekommer bland barn och ungdomar i högstadieålder (Arnarsson et al., 2020). Aktuell forskning belyser den negativa inverkan som nätmobbning har på barns mentala hälsa och kan kategoriseras som en potentiell psykisk hälsofråga (Florang, 2020). Under år 2020 har närvaron på internet blivit allt större hos barn och ungdomar som en följd av covid-19-pandemin, och med det ökar även risken för att bli utsatt eller utsätta andra på internet (Friends, 2020).

Det som förekommer på internet påverkar både direkt och indirekt det som händer i andra vardagsmiljöer, exempelvis i skolan (Frisén & Berne, 2016). Skolpersonal bär ett gemensamt ansvar till att bilda en gynnsam skolmiljö för elever både på ett fysiskt och psykiskt plan (Skolinspektionen, 2015). Alla elever ska ha samma rättigheter och möjligheter till att utvecklas och lära, och en skolmiljö som är fri från trakasserier och

kränkningar bidrar till ett gott lärande (Skolinspektionen, 2016). I skollagen (SFS 2010:800) används inte begreppet mobbning, men när en elev vid upprepade tillfällen blir utsatt för trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling kallas det för mobbning (Skolverket, 2020b). Redan i första kapitlet fastslår skollagen (SFS 2010:800) att var och en som verkar inom verksamheten ska aktivt motverka kränkande behandling och främja de mänskliga rättigheterna. Enligt lagen ansvarar skolan för att elever ska skyddas mot kränkningar i deras värdighet i form av trakasserier, diskriminering och kränkande behandling och som skolpersonal är det viktigt att veta att detta ansvar sträcker sig även till det som sker på internet. Det ligger således på skolans ansvar att arbeta i förebyggande syfte, utreda och åtgärda mobbningssituationer. Det framgår likaså i grundskolans läroplan (Skolverket, u.å.) att alla som arbetar på skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av grupper eller individer samt uppmärksamma risker och möjligheter som en ökande digitalisering medför.

Forskning visar att skolmiljö, skolans sammanhållning och samverkan mellan skolkuratorer, lärare, rektor och annan skolpersonal samt arbetet med elever och vårdnadshavare är av betydelse för att förebygga och åtgärda nätmobbning (Acosta et al., 2019; Davis & Schmidt, 2016; Landstedt & Persson, 2014; Olsson et al., 2016; Paolini, 2018; Varela et al., 2018; Wong et al., 2014; Young & Tully, 2019). Det finns ett fåtal studier om skolkuratorers erfarenheter och upplevelser om nätmobbning bland elever, i synnerhet i en svensk kontext samt att det finns brist på kvalitativ forskning i det aktuella forskningsläget som kan ge information om nätmobbning från olika perspektiv (Chan et al., 2020). Forskning överensstämmer om att samverkan är viktigt i arbetet mot nätmobbning, samtidigt finns det forskning som visar på vissa samverkanssvårigheter i skolan (Isaksson & Larsson, 2017) och det skapar relevans att undersöka hur skolkuratorer beskriver samverkan på skolan och arbetet mot nätmobbning. Därmed tillämpas en teoretisk utgångspunkt i Danermarks (2005) samverkansmodell i studien.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur skolkuratorer på högstadieskolor beskriver deras arbete kring nätmobbning i skolan samt hur de talar om samverkan mellan andra professioner inom skolan i deras arbete mot nätmobbning.

- Hur beskriver skolkuratorerna nätmobbningsarbetet med elever och vårdnadshavare?

- Vilka möjligheter och utmaningar finns det vid samverkan kring nätmobbning enligt skolkuratorerna?
- Hur beskriver skolkuratorerna att deras egna och kollegors kunskap och kompetens påverkar nätmobbningsarbetet och samverkan?

3. Begreppsdefinitioner

I följande avsnitt klargörs och presenteras centrala begrepp som är återkommande i studien och som är relevanta att tydliggöra för att ge läsaren en grundläggande förståelse över vad begreppen har för innebörd i föreliggande studie. De begrepp som kommer definieras är traditionell mobbning, nätmobbning och samverkan.

3.1 Traditionell mobbning och nätmobbning

Olweus (1999) är en av de mest kända forskarna inom mobbning och definierar begreppet mobbning enligt följande: ”En person är mobbad när han eller hon, upprepade gånger och under en viss tid, blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer” (Olweus, 1999, s. 4). Frisén och Berne (2016) uppger tre kriterier som kännetecknar mobbning, både traditionellt och på internet. Kriterierna är intention att skada, repetition (upprepande handlingar) och obalans i makt. För att kategoriseras som nätmobbning krävs att mobbningen sker via digitala medel. Nätmobbning kännetecknas av publikens storlek, svårigheter för den som utsätts att undkomma och att det finns en möjlighet att vara osynlig eller anonym för utövaren (Flygare & Johansson, 2013). Publikens tänkbara storlek innebär att nätmobbning kan involvera fler personer i större grupper, till skillnad från traditionell mobbning. Exempelvis kan en oönskad bild spridas och beskådas av en större publik. Även om utövaren enbart har utfört handlingen vid ett tillfälle, kan det uppfattas som en repetition för offret varje gång antalet visningar ökar och den utsatte kan då känna sig kränkt på nytt (Hinduja & Patchin, 2014; Flygare & Johansson, 2013). Svårigheten för den som utsätts att undkomma innebär att nätmobbning inte kräver den fysiska kontakten och interaktion ansikte mot ansikte mellan den utsatte och utövaren. I motsats till den traditionella mobbningen som upphör när en elev lämnar skolan, fortgår mobbning på nätet eftersom händelserna sker på en annan arena, potentiellt dygnet runt. Möjligheten att vara anonym eller osynlig hänger samman med att personen som utför kränkningen på internet inte kräver en fysisk interaktion ansikte mot ansikte. Tekniken och internet skapar möjligheter att utföra handlingar i det fördolda (Flygare & Johansson, 2013). Chan et al. (2020) påpekar att elever själva inte särskiljer mobbning och nätmobbning, utan att

nätmobbning endast är en början eller fortsättning av mobbning på en annan arena. I den aktuella studien innefattar begreppet mobbning både traditionell mobbning och nätmobbning.

3.2 Samverkan

Det finns många teorier om hur samverkan ska utföras och det är många faktorer som påverkar samverkansprocessen. Begreppet samverka är brett, komplext och författare använder det på flera sätt med olika innebörd. Begreppen samverka och samarbeta kan ibland användas synonymt, men Danermark (2005) menar att samarbeta är något som gör vi dagligen tillsammans med andra utan att reflektera över det och att det är en naturlig del av vår vardag. Danermark (2005) beskriver samverkan som ”medvetna målinriktade handlingar som utförs tillsammans med andra i en klart avgränsad grupp avseende ett definierat problem och syfte” (s. 15). Ofta är de involverade personerna styrda av andra regelsystem eller att de har en annan utbildning och profession. En fördjupning i samverkansbegreppet och beskrivning av Danermarks (2005) samverkansmodell kommer i senare avsnitt och det är ovanstående begreppsdefinition av samverkan som studien genomgående kommer att förhålla sig till.

4. Tidigare forskning

I följande avsnitt kommer en genomgång av kunskapsläget att redovisas. Avsnittet har delats upp i olika rubriker: skolans roll vid nätmobbning, skilda yrkesroller och perspektiv på nätmobbning och ansvarsområden i skolan, skolans miljö och kollektiva effekt, skolkuratorers arbete med elever och vårdnadshavare samt brist på kunskap bland skolpersonal. Forskningen kommer redovisas både från ett internationell och nationellt perspektiv. En faktor som är viktig att belysa är att studier som undersöker och mäter liknande aspekter kring nätmobbning kan komma fram till skilda resultat då olika definitioner av nätmobbning, olika gränsvärden eller olika referensperioder kan ha använts (Frisén & Berne, 2016).

4.1 Skolans roll vid nätmobbning

Florang (2020) anser att skolor måste engagera sig aktivt för att identifiera och ingripa i nätmobbning, både utanför och i skolan. Skolor är viktiga platser för att ta itu med våldsförebyggande, särskilt förebyggande av mobbning och för att främja en positiv ungdomsutveckling (Kub & Feldman, 2015). Pearce et al. (2011) beskriver tre nivåer av

tillvägagångssätt för att motverka nätmobbning. Första nivån riktas åt skolnivå, vilket innebär hela skolans tillvägagångssätt i form av policy, klassrum- och skolklimat, stöd till kollegor och beteendestöd. Hemnivå är andra nivån som innebär att skolan ska engagera och involvera vårdnadshavare i nätmobbningsarbetet. Tredje nivån handlar om hur skolan arbetar med eleverna för att minska nätmobbning. Forskning tyder på att arbete på endast en nivå inte ger en effektiv lösning på grund av nätmobbningens systematiska och komplexa karaktär. Att utbilda personal, elever och vårdnadshavare är en nyckelstrategi för att minska nätmobbning. Davis och Schmidt (2016) beskriver skolkuratorers roll att de kan bidra till hela skolans arbete genom att arbeta övergripande där elever, vårdnadshavare och skolpersonal innefattas. Det övergripande arbetet handlar om att utbilda, skapa en gemensam kunskapsgrund, uppmärksamma och vidta breda förebyggande åtgärder mot nätmobbning samt fånga upp potentiella elever som utsätts för eller utövar nätmobbning.

4.2 Samverkan i skolan

Kub och Feldman (2015) menar att skolor som samverkar mellan de olika avdelningarna på skolan och med andra viktiga intressenter lyckas bättre med det förebyggande arbetet mot mobbning än de skolor som inte samverkar. De beskriver också skolpsykologers och skolsköterskornas samverkan som betydelsefullt för att motverka mobbning. Samverkan mellan dessa aktörer tillsammans med resterande skolpersonal kan bidra till ett lyckat arbete i att förebygga mobbning. Skolpsykologernas och skolsköterskornas olika kunskaper inom mobbning är viktigt och deras samverkan kan skapa policydokument och utbilda elever och personal på skolan samt vårdnadshavare. Forskarna menar att utbildning av personal är angelägen för att skolpersonal tidigt ska kunna finna tecken på mobbningssituationer och lärandet av ett ingripande. Utbildning av eleverna ska ha till syfte att lära eleverna ett tankesätt som innebär ett antimobbningstänk.

För att öka personalens engagemang är ett starkt ledarskap och samverkan mellan olika aktörer inom skolan viktig. En rektor som är aktivt engagerad och prioriterar att minska mobbning är mer benägen att öka personalens engagemang att förebygga nätmobbning. Det är särskilt viktigt att utbilda skolpersonal inom mobbning eftersom många elever som blir utsatta inte rapporterar övergreppen. Av de elever som rapporterar mobbning till sina lärare tycker många elever att läraren inte gör någon skillnad eller förvärrar situationen samt att de elever som är inblandade i nätmobbningsproblematik upplever att de känner sig åsidosatta av sina lärare. Dessutom har elever som mobbar andra mer negativa uppfattningar om förhållandet till deras lärare. Detta tyder på att främja en positiv

klassrumsmiljö och positiva relationer mellan elever och lärare är en relevant strategi för att motverka nätmobbning samt att hjälpa skolpersonal att vidta lämpliga åtgärder (Pearce et al., 2011).

Paolini (2018) anser att skolkuratorers samverkan med lärare är av stor betydelse då lärarna är i kontakt med eleverna på daglig basis. Lärarna kan bidra med värdefull information och inblick i hur de inblandade eleverna påverkas av nätmobbning. Hellfeldt et al. (2020) har i deras studie haft fokus på nätmobbning och psykisk ohälsa och resultatet i enkätstudien visar att hög grad av socialt stöd från lärare resulterar i minskade depression- och ångestsymtom hos utsatta, utövare och de som både är utövare och utsatta för nätmobbning. De menar även att lärare kan ingripa, motverka eller stoppa mobbingsituationer helt.

4.3 Skilda yrkesroller och perspektiv på nätmobbning och ansvarsområden i skolan

Isaksson och Larsson (2017) menar att det professionella ansvaret för svenska elevers välbefinnande delas av flera yrkesgrupper inom skolan. Deras forskning visar att det inte existerar några fasta gränser mellan de olika yrkesgruppers ansvarsområden. Vidare menar forskarna att de yrkesmässiga ansvarsområdena för kurator och lärare delvis överlappar, men att det finns motstridiga åsikter mellan de olika professionerna om elevernas behov, lämpliga insatser och förväntade resultat. Forskningen tyder på att de olika yrkesrollerna vill skydda de befintliga gränserna för sina ansvarsområden och kanske till och med aktivt försöka avlägsna sig från vissa arbetsuppgifter.

Samverkan mellan skolkuratorer och lärare kan fungera smidigt, men det kan också vara problematiskt. Kritik har riktats åt både lärare och elevhälsan hur elevernas välbefinnande hanteras. I Isaksson och Larssons (2017) studie visar de att när lärare och skolkuratorer beskriver sin yrkesutövning finns det motstridiga åsikter om hur problem kopplade till eleverna ska hanteras. Isaksson (2016) beskriver att skolkuratorer och lärare har olika infallsvinklar på elever med problematik. Lärarnas perspektiv är att eleven måste återhämta sig för att kunna undervisas medan skolkuratorernas perspektiv fokuserar på elevens sociala problem. Samverkansarbetet mellan lärare och skolkuratorer begränsas till följd av detta och arbetet med elever på individnivå blir lidande eftersom arbetet är beroende av ett gott samverkansarbete. Lärare upplever generellt att skolkuratorer inte visar tillräcklig hänsyn angående organisationens behov medan skolkuratorer upplever att lärare inte

tillräckligt uppmärksammar de individuella behoven hos eleverna (Isaksson & Larsson, 2017). Vissa lärare vill överlämna ett elevfall till kuratorn och få tillbaka eleven så snart som möjligt i ett ”lärbart” tillstånd. Dessa skillnader i yrkesperspektiv på elevrelaterade problem och hur man löser dessa problem kan orsaka spänningar i samverkan mellan lärare och skolkurator. Skolkuratorerna i Isakssons (2016) studie upplever att samverkan med skolläkare, skolsköterskor, specialpedagoger och skolpsykologer, även kallat elevhälsan, fungerar bättre då de delar liknande uppfattningar och perspektiv, till skillnad från lärare och rektorer som har ett mer pedagogiskt fokus.

Skolkuratorer ingår i en organisation tillsammans med arbetskollegor tillhörande andra professioner. Isaksson (2016) menar att det kan bidra till att skolkuratorn upplever obehag i att lyfta fram brister i skolan då detta kan belasta kollegiala relationer. Skolkuratorerna anser att deras informella handlingsutrymme, det vill säga hur deras arbete ”bör” och ”ska” utföras enligt normer och kulturen i arbetsgruppen (Svensson, 2010), begränsas på grund av att de upplever att deras arbete har låg legitimitet hos både lärare och rektorer (Isaksson, 2016). Skolkuratorerna i undersökningen uppger att de är beroende av den eller de rektorer som styr inom skolorganisationen och att deras handlingsutrymme påverkas av hur ledarskapet utövas och hur det är organiserat. Den främsta aspekten som påverkar skolkuratorers informella handlingsutrymme är enligt Isaksson (2016) att skolkuratorerna känner sig begränsade i samverkan med lärargruppen.

4.4 Skolans miljö och kollektiva effekt

I Pearce et al. (2011) artikel betonas vikten av att främja förståelsen om mobbning över hela skolmiljön för att bilda en gemensam skolvision och kultur som skapar en säker och stödjande inlärningsmiljö för eleverna. En underhållen och kontrollerad skolmiljö är viktigt för att motverka nätmobbning och främja positiva sociala interaktioner mellan elever och skolpersonal. Kub och Feldmans (2015) studie visar att de skolor som tillämpar ett antimobbningsprogram för hela skolan, istället för klassrumsbaserade interventioner eller beteendemässig utbildning för utövare eller utsatta, ger bättre resultat för att minska mobbning. I en svensk studie av Olsson et al. (2016) har de undersökt hur skolors kollektiva effekt är relaterade till elevernas rapportering av mobbningsbeteenden. Skolors kollektiva effekt innefattar graden av ömsesidig tillit, stöttande relationer samt den samstämmiga viljan att ta ansvar för skyddandet och främjandet av elevernas bästa. Studien anser att risken att vara utövare eller utsatt av traditionell-eller nätmobbning är lägre i skolor som kännetecknas av stark kollektiv effekt, och högre i skolor som kännetecknas av

svag kollektiv effekt. Det vill säga att resultatet i studien visar att en stark kollektiv sammanhållning i skolan kan bidra till minskad mobbning. Vidare anser forskarna att skolbaserade insatser bör utformas för att ta itu med mobbning, och inte enbart processer på individnivå då mobbning inte är ett relationsproblem som bara är relevant för de omedelbart inblandade utan ett problem som berör skolan som helhet. Olsson et al. (2016) menar således att åtgärder i skolan som syftar till att stärka nivåerna av kollektiv effekt kan vara ett sätt att minska förekomsten av nätmobbning.

Pearce et al. (2011) studie visar att elever som är utsatta eller utövar mobbning upplever en lägre nivå av säkerhet och trygghet på skolan. Landstedt och Persson (2014) bekräftar likaså att sociala miljöfaktorer i skolan har tydliga förhållanden med exponeringen för olika former av mobbning. Studien visar att det finns ett samband mellan nätmobbning och att inte känna sig trygg i skolan. Elever i skolor med bristfälligt socialt klimat och stor omfattning av traditionell mobbning kan riskera att uppleva trakasserier även på internet. På motsatt sätt kan skolor med ett positivt socialt klimat minska nätmobbning (Acosta et al., 2019). Wong et al. (2014) menar att faktorer på skolnivå är viktiga eftersom det kan moderera och påverka nätmobbning. De fann i deras studie att en lägre känsla av tillhörighet till skolan ökar sannolikheten för att engagera sig i nätmobbning som förövare. Varela et al. (2018) forskning pekar på skolklimatets potentiella positiva effekt där deras resultat stödjer idén att skolans policys och övergripande sociala klimat kan ha en avgörande roll i att förebygga nätmobbning.

4.5 Skolkuratorns arbete med elever och vårdnadshavare

Paolini (2018) beskriver i sin artikel att nyckeln till att minska nätmobbningen i skolorna är att skolkuratorer aktivt arbetar med utsatta, utövare samt de elever som bevittnar nätmobbning. Skolkuratorerna kan arbeta med utsatta och utövare genom att skapa en förståelse för ansvarstagande hos utövare, självbild samt konsekvenserna av nätmobbning. Skolkuratorer spelar en viktig roll för att öka medvetenheten hos eleverna om den skadliga inverkan nätmobbning har på både den utsatte och utövaren. I arbetet med elever som bevittnar nätmobbning är det viktigt att skolkuratorer motiverar eleverna till att våga berätta, tala ut och arbeta för att göra positiva förändringar.

Arbetet mellan skolpersonal och vårdnadshavare ligger centralt för att identifiera och effektivt hantera trakasserier och kränkningar på nätet (Wong et al., 2014). Vårdnadshavare kan få resurser och motivation från skolkuratorer att ha en öppen dialog med sina barn om

nätmobbning för att ta reda på om barnen är inblandade eller drabbade (Paolini, 2018). Därutöver kan en kontakt med vårdnadshavare bidra till en individuell plan för offret eller utövaren där en tyngdpunkt bör ligga på att utveckla förståelse för internet och den skada nätmobbning kan orsaka (Davis & Schmidt, 2016). Det informerande arbetet till vårdnadshavare är viktigt för att de ska få en förståelse kring nätmobbning samt att det kan vara betydande för att öka säkerheten för barn på internet (Paolini, 2018). Young och Tully (2019) menar att det är särskilt viktigt att vårdnadshavare får kunskap och stöd kring nätmobbning och hur de bör agera då det kan uppstå osäkerhet hos vårdnadshavare om hur och när de ska ingripa eller vilka de bör kontakta. De menar också att vårdnadshavare möjligen har det svårare än barn och unga att identifiera och särskilja på nätmobbning och vad som kan uppfattas som drama.

Pearce et al. (2011) studie fann att skolor som ökar sina ansträngningar att engagera vårdnadshavare i deras arbete att minska mobbning skapade ett bättre samarbete och engagemang med vårdnadshavare. Då förekomsten av nätmobbning ofta förkommer i elevens hem och fortsätter i skolan nästa dag, är behovet av att stärka relationerna mellan skolor och vårdnadshavare viktigt för att förhindra nätmobbningssituationer. Medvetenhetshöjande aktiviteter och informerande arbete med vårdnadshavare är betydande och associeras med en minskning av nätmobbning. Forskning visar att vårdnadshavares tillsyn över barn och deras internetanvändning kan ha en skyddande effekt mot barns involverande i nätmobbning (Baldry et al., 2019; Song et al., 2020). Vidare associeras stöd från familjen med mindre risk för utsatthet och utövande av nätmobbning (Fanti et al., 2012). Baldry et al. (2019) påpekar att det är viktigt att vårdnadshavarna uppfattas av barnen som kompetenta och stöttande istället för kontrollerande eller inkräktande. Deras forskning antyder att vårdnadshavare bör vara medvetna om barnets situation och bidra med internetkunskap, men också att sätta regler och gränser för barnen vid behov. Forskning tyder på att föräldratillsyn som uppstår från tillgivenhet, öppna och stöttande relationer är närmst relaterade med mindre involvering i nätmobbning bland barn (Elsaesser et al., 2017; Nocentini et al., 2019).

4.6 Brist på kunskap bland skolpersonal

Chan et al. (2020) fann i deras studie att 18 skolkuratorer på högstadiet upplevde vissa svårigheter kring nätmobbning. En del kuratorer upplevde att de inte har tid att utforska nätmobbning i deras arbete och äldre skolkuratorer uttryckte svårigheter att hänga med i den digitala utvecklingen. Willoughby (2019) anser att det är viktigt att skolkuratorer själva

tar ansvaret för att bygga en förståelse för olika sociala medier och de risker som de kan medfölja samt hur dagens barn och ungdomar använder sociala medier. Brist på policys och verktyg samt upplevelsen att kuratorerna inte greppar problemet tillräckligt var genomgående teman hos skolkuratorerna i Chans et al. (2020) studie. Likaså antyder skolpersonal i Slovak och Singers (2011) studie att det saknas riktlinjer och policy för hur skolan ska agera vid nätmobbningssituationer. Enligt studien finns det behov av utbildning och tydliga riktlinjer som kan förbättra skolpersonalens kunskaper och färdigheter på denna arena samt hur nätmobbning bör hanteras praxis. I Pearce et al. (2011) studie upplever elever att lärare vid sin skola behöver mer utbildning för att förbättra sina färdigheter för att hantera frågor relaterade till internet och nätmobbning. Vidare anser mer än varannan lärare i Sverige att det finns brist på kompetensutveckling för att förebygga nätmobbning (Skolverket, 2020a).

5. Teoretisk utgångspunkt

I kommande avsnitt beskrivs Danermarks (2005) samverkansmodell då studien har som avsikt att studera hur skolkuratorer beskriver samverkan mellan olika professioner inom skolan kring nätmobbning. Forskningens konsensus kring vikten av samverkan i nätmobbningsarbete har lett till studiens teoretiska val. Den teoretiska utgångspunkten har använts som en ram i analysen och influerat intervjuerna.

5.1 Danermarks samverkansmodell

Att samverka kan vara komplext och för att få beskrivning på varför det är svårt att samverka, vad det kan bero på och vad som kan göras åt det kommer studien utgå från Danermarks (2005) modell om samverkan. För att samverkan ska gälla förutsätter det en samverkan om något specifikt, något som genererat ett samverkansbehov. Om inte deltagarna handlar i avsikt gentemot det definierade problemet eller syftet fungerar inte samverkan. Det är således viktigt att de berörda klargör i ett tidigt skede varför de går in en samverkansprocess, vad själva syftet är och vilka motiv parterna har (Danermark 2004). Författaren beskriver att samverkan sker på antingen en formell eller informell nivå. I respektive nivå framträder olika roller tydligare, det vill säga den officiella rollen i ett formellt sammanhang och andra roller i informella sammanhang. Vidare kan samverkan ske genom olika interaktioner som via telefon, mail, möten eller i fikarummet. Beroende på sammanhang existerar olika normer och regler för hur bland annat talan ska föras med

en mer ordnad struktur i formella sammanhang. Hur interaktionen sker kan påverka samverkan och deltagarnas uppfattning av samverkan.

I samverkan kan det finnas inslag som kan upplevas som oroande. Danermark & Kullberg (1999) redogör för olika faktorer som kan hämma samverkan, vilket kan vara skild etisk praxis, skilda regelverk, stor arbetsbelastning, olika kunskapstraditioner och professionella mål och hög personalomsättning. Då samverkan sker mellan olika individer i en interaktion menar Lindberg (2009) att relationen mellan deltagarna ligger centralt i samverkansprocesser vilket påverkar till exempel hur lärande och kommunikation mellan de olika samverkanspartners sker. Danermark (2005) anser istället att de psykodynamiska förhållanden och psykologiska faktorer som ibland kallas personkemi, inte är det grundläggande skälet till ett icke fungerande samverkansarbete. Trots att det gjordes en undersökning i Sveriges samtliga kommuner där 85 procent av representanterna ansåg att "Om bara personkemin fungerar så går det att samverka" (Danermark, 2005, s. 11), menar författaren att frågor kring personkemi först kan tas upp när de grundläggande förhållandena för samverkan har behandlats, vilket innebär struktur och organisering i verksamheten. Enligt författaren finns det en vanlig uppfattning att personkemin är avgörande i samverkan vilket han tar avstånd ifrån. Danermark (2005) menar att det finns risker med en sådan uppfattning som kan bortprioritera avgörande förutsättningar för en fungerande samverkan.

Danermark (2005) berör tre grundläggande faktorer som påverkar samverkan; kunskap- och förklaringsmässiga faktorer, organisatoriska förhållanden samt de regelverk som styr verksamheten. För att skapa dessa grundläggande faktorer poängteras ledningens ansvar för en fungerande samverkan. Ledningen måste under hela samverkansprocessen ha en aktiv roll då det ständigt dyker upp frågor i arbetet som bäst hanteras på ledningsnivå. Har ledningen en passiv eller frånvarande roll kan samverkansarbetet få förödande konsekvenser. För att en samverkansprocess ska ha förutsättningar att bli framgångsrik krävs det att de ovan beskrivna faktorerna identifieras, diskuteras och lyfts fram. Skillnader bland de involverade inom de tre grundläggande faktorerna behöver inte alltid innebära ett hinder, utan ibland kan skillnader vara utvecklande och stimulerande för samverkan. Nedan förklaras Danermarks (2005) grundläggande faktorer som påverkar samverkan.

5.1.1 Kunskaps- och förklaringsmässiga faktorer

Vid samverkan förekommer ofta olika professioner vilket kan innebära att dessa yrkesgrupper besitter olika makt och prestige. Är dessa skillnader stora kan det uppstå problem vid samverkan. Yrkesgrupperna möts med olika kunskapsområden och viss kunskap kan väga tyngre beroende på yrkeskategorins status (Danermark, 2005). Det är både personens egna och andras uppfattning av olika professioners status som påverkar den. Ur ett samverkansperspektiv kan detta innebära att en person får större inflytande i ett sammanhang, inte på grund av kompetens och kunskap, utan på grund av sin status vilket baseras på professionstillhörighet (Danermark, 2004). För att skapa en lyckad samverkan menar Danermark (2005) att deltagarna ska lära sig varandras synsätt, överföra sina budskap och kunna kommunicera kring dem. De olika synsätten som uppstår måste klargöras och diskuteras och skapa en förståelse kring att synsätten skiljer sig åt. Uppstår det en kunskapsbrist gällande den andra yrkesrollen kan det leda till problem i arbetet och vet inte deltagarna vad de andra får och kan göra, kan det innebära att det skapas krav och förväntningar som inte är realistiska.

Samverkan ger möjlighet att utveckla kunskap tillsammans med andra kollegor och få tillgång till andras kunskaper i arbetet. Nya idéer, tankar och erfarenhetsutbyte kan skapas när människor deltar i samverkansaktiviteter och man delar med sig av sina kunskaper, vidgar sin kompetens och lär av varandra. För att samverkan ska fungera måste de närvarande visa varandra respekt och tänka på hur man talar till varandra då språket kan trycka ner och utestänga personer (Danermark, 2005).

5.1.2 Organisatoriska förhållanden

Att vara anställd betyder att man tillhör en organisation och är del av en organisatorisk struktur, vilket kan innebära att det inte alltid går att handla utefter egen vilja eller på det sättet som man själv hade önskat. Vid samverkan är det viktigt att klargöra för sig själv och sin samverkansgrupp hur den organisatoriska situationen ser ut (Danermark & Kullberg, 1999) och för att inte skapa missförstånd måste gruppen reda ut var beslut fattas och vem som har rätten att besluta om vad (Danermark 2005; Lindberg, 2009). Danermark (2005) beskriver vikten av att organisationen ska till de som samverkar delegera beslut så att deltagarna har ett tydligt handlingsutrymme och att deras beslutmandat är tydliga. Danermark och Kullberg (1999) menar att så kallade inre faktorer är viktiga för att nå en framgångsrik samverkan. Dessa innefattar bland annat förmågan att arbeta i nätverk,

acceptera de andras uppdrag, respekt gentemot varandra samt den egna motivationen och identiteten.

Inom samma organisation befinner sig yrkesverksamma i olika organisatoriska situationer vilket påverkar deras position, roll och inflytande. Danermark (2005) exemplifierar skilda organisatoriska situationer i att lärare, kurator och skolledare har olika förutsättningar i mötet med elever. De besitter olika organisatoriska positioner i mötet med elever vilket påverkar deras förutsättningar och hur mötet utformas. Vidare belyser författaren hur komplext samspelet av påverkansfaktorer kan vara inom samverkan. Olika yrkesroller besitter olika utbildningar, tex lärare som undervisar i teoretiska ämnen känner större behov av att utveckla pedagogiken i jämförelse med lärare med yrkesutbildning, exempelvis slöjdlärare. Samtidigt som kuratorer ser det mer från ett socialt perspektiv. De olika samverkanspartnerna kan ha skilda teoretiska föreställningar om inlärning och även olika värderingar vilket kan påverka samverkansarbetet (Danermark, 2005).

5.1.3 Regelverk

De skilda regelverken som kan uppstå i samverkan är ett närbesläktat fenomen av de organisatoriska förhållanden som ovan beskrivet. Såväl individer som organisationer är styrda av regelverk i form av lagar och förordningar. Riksdagen och regeringen pekar genom lagstiftningen ut vem eller vilka institutioner som bär ansvaret för vad och således möts personer med olika grad av ansvar vid samverkan. Lagstiftningen och regelsystem kan se olika ut trots att de inblandade jobbar inom samma organisation. Det som styr arbetet är alltså uppsättning av formella och informella regler och Danermark (2005) menar att det är viktigt att i ett tidigt skede i samverkan tydliggöra de skillnader som finns i dessa informella och formella regelverk. Exempel på dessa faktorer kan vara kravet att sätta betyg, sekretess och arbetstid. Det bidrar till ojämlika roller och kan innebära att en eller flera av deltagarna i samverkan får en stor makt över besluten och att denna makt kan missbrukas. Det är viktigt att i ett tidigt skede i samverkan tydliggöra de skillnader som finns i informella och formella regelverk för att minimera missförstånd och problem. Danermark (2005) exemplifierar en situation där kuratorn i samverkan med lärare kan hänvisa till sekretesslagen och sin tystnadsplikt vid ett uppstående problem med en elev. Detta bidrar tills svårigheter i samverkan men kan förhindras om samverkansgruppen i ett tidigt skede går igenom vilka regelstyrda hinder som kan stötas på under samverkansarbetet.

6. Metod

I föreliggande avsnitt kommer en redogörelse för studiens metod, urval, insamlingsmetod, analysmetod samt etiska överväganden.

6.1 Val av metod

En kvalitativ ansats är att föredra vid studerandet av människors upplevelser, erfarenheter, attityder eller tankar (Kristensson, 2014) och innebär ett fokus på detaljerade beskrivningar av det som studeras (Bryman, 2018). Således tillämpas en kvalitativ ansats i föreliggande studie då syftet är att undersöka hur skolkuratorer på högstadieskolor beskriver deras arbete kring nätmobbning i skolan samt hur de talar om samverkan mellan andra professioner inom skolan i deras arbete mot nätmobbning. Empiri har inhämtats genom kvalitativa semistrukturerade intervjuer för att undersöka studiens syfte och frågeställningar.

6.2 Urval

Studiens målgrupp är skolkuratorer som arbetar på högstadienivå i ett av Sveriges län. Högstadienivå är av intresse då tidigare forskning visar att nätmobbning är vanligare bland elever i de tillhörande åldrarna gentemot elever på lågstadienivå (Arnarsson et al., 2020). Dessutom menar Bengtsson et al. (2018) att låg trivsel och högre rädsla i skolan är något som ökar med åldern, vilket ytterligare påvisar att nätmobbning kan vara ett större problem bland högstadieelever och uppåt. Skolkuratorer som är verksamma på högstadiet är utvalda till studien framför skolkuratorer på gymnasiet eftersom högstadiet tillhör grundskolan och omfattas av skolplikten. Det är inte enbart skolkuratorer som är involverade i nätmobbningsproblematik, utan även exempelvis rektorer, skolsköterskor, lärare, vårdnadshavare och eleverna skulle kunna vara andra potentiella målgrupper i studier om nätmobbning. Skolkuratorer har valts i föreliggande studie då det finns en kunskapslucka att fylla utifrån deras perspektiv enligt tidigare forskning samt att skolkuratorer och deras yrkesroll är relevant för socialt arbete. Valet av målgrupp kan också ses utifrån etiska aspekter gentemot att intervjua elever eller vårdnadshavare (se etiska överväganden) som hade kunnat vara potentiella deltagare i en studie om samverkan kring nätmobbning.

Urvalsmetoden i studien bygger på ett målstyrt urval kombinerat med kriteriestyrt urval. Ett målstyrt urval innebär att deltagarna har valts ut av relevans för forskningsfrågorna, i det här fallet skolkuratorer som arbetar på högstadienivå, vilket också blir kriterier för att

ingå i urvalet (Bryman, 2018). Urvalet har begränsats till ett län i Sverige med anledning av balans mellan personligt intresse och storleken på urvalet i förhållande till studiens tidsram. Enligt Trost (2010) är storleken på urvalet relevant utifrån tidsaspekten och ett urval från hela Sverige upplevdes mer tidskrävande och komplicerat i frågor som hur många och vilka av Sveriges högstadieskolor som ska inkluderas. Länet innehåller ett tillräckligt och hanterbart antal skolor som kunde kontaktas av författarna. Åtta skolkuratorer planerades att intervjuas där antalet grundar sig i tidsramen för studien och för att få ett tillräckligt underlag till resultat. Trost (2010) påpekar även att färre väl utförda intervjuer har större värde än fler mindre väl utförda, ett resonemang som är relevant särskilt i förhållande till tidsramen för arbetet.

6.2.1 Urvalsprocess

För att nå potentiella deltagare gjordes en lista på alla skolor i länet med högstadieelever. Därefter letades kontaktinformation till skolkuratorerna på skolornas eller kommunernas officiella hemsidor. Skolkuratorerna kontaktades via tillgänglig mailadress, i annat fall via telefon eller genom annan personal som kunde tänkas vidarekoppla till skolkuratorn. Mejlet bestod av kort information (se bilaga) om syftet med studien samt att undersökningen kommer baseras på intervjuer. De skolkuratorer som visade intresse att delta i studien tilldelades en mer utförlig information i form av ett informationsblad samt ett samtyckesformulär (se bilaga). Deltagarna lämnade ett skriftligt informerat samtycke och tid för en kommande intervju planerades in. Åtta skolkuratorer gav sitt medgivande till att delta i studien vilket innebar att ingen urvalsprocess kring de som gav samtycke behövde genomföras, då minst åtta fullbordade intervjuer var planerade för att skapa ett tillräckligt underlag för studien. Vid planering av tid och datum för respektive intervju uppstod ett bortfall av en deltagare då vederbörande insåg att hon inte är inom studiens målgrupp på grund av att hon arbetar som kurator på skola med elever inom låg-och mellanstadiet. Trots att urvalsprocessen blev begränsad då enbart sju kuratorer gav sitt medgivande att delta i studien blev spridningen på storlek av kommun och skola fördelaktig samt att kön och ålder på deltagarna är varierande. Deltagarna arbetar i kommuner av olika storlekar: en från mindre kommun (<10 000 invånare), fem från mellanstora kommuner (>10 000 och <59 999 invånare) och en från stor kommun (≥60 000 invånare).

6.3 Datainsamling

Studien har använt kvalitativa semistrukturerade intervjuer för att ge skolkuratorerna möjlighet att beskriva deras nätmobbningsarbete och samverkan med andra professioner inom skolan i arbetet mot nätmobbning. Varje intervju pågick genomsnitt i 40 minuter och genomfördes digitalt via Zoom med anledning av den rådande situationen i samhället kring Covid-19 och med hänsyn till den sociala distanseringen och de restriktioner som avråder från att delta i fysiska möten (Folkhälsomyndigheten, 2020). Zoom är en videotelefonitjänst där anordnaren startar ett videomöte och bjuder in deltagare via länk med dator eller andra digitala medel. Till skillnad från telefonsamtal så skapas den visuella information i ett videosamtal och efterliknar därav en intervju på plats, vilket framkallar en meningsfullhet i intervjun (Bryman, 2018). Janghorban et al. (2014) menar att intervju med videosamtal är jämförbart med intervju på plats då icke verbala signaler kan fångas upp, dock inte i samma omfattning eftersom videosamtal oftast inte filmar hela kroppen. Att fånga upp icke-verbala signaler i form av kroppsspråk och gester kompletterar orden och tydliggör budskapet i intervjuerna samt att uppfatta ansiktsuttryck är viktigt för kommunikationen (Giddens & Sutton, 2014).

6.3.1 Intervjuform och intervjufrågor

Intervjuerna bygger på semistrukturerade intervjuer där ett antal teman berörs (Bryman, 2018). Intervjuformen är vald då den är flexibel och ger goda förutsättningar att besvara forskningsfrågor där upplevelser och uppfattningar ligger i fokus (Bryman, 2018). Deltagarna fick öppna frågor och möjlighet att berätta fritt om deras upplevelser och erfarenheter och det skapades utrymme för forskarna att ställa följdfrågor (Kristensson, 2014). Frågorna som ställdes till deltagarna strävade efter att ge grundliga berättelser för ökade förutsättningar att nå så utförliga svar som möjligt (Kristensson, 2014). För att skapa en struktur i intervjuerna och få kontroll över de teman och frågor som deltagarna skulle fokusera på utformades en intervjuguide (se bilaga 3) (Bryman, 2018).

En förenklad intervjuguide med huvudfrågor skickades till deltagarna i förväg för att de skulle få möjlighet att förbereda sig inför intervjun. Intervjuguiden som användes innefattade den tematiska och dynamiska dimensionen. Den tematiska dimensionen handlar om att frågor ska bidra till en kunskapsproduktion (Kvale & Brinkmann, 2014). Frågorna belyser de teoretiska föreställningarna om forskningsämnet, i det här fallet utifrån Danermarks (2005) samverkansmodell som består av tre grundfaktorer, vilka medverkade

till en tematisk dimension i frågorna. Samtidigt berörs den dynamiska dimensionen som syftar till att få fram deltagarnas upplevelser och synsätt samt skapa en god intervjuinteraktion (Kvale & Brinkmann, 2014). Studiens syfte bidrar till att den dynamiska dimensionen berörs eftersom intervjufrågorna utformas att ge svar på hur skolkuratorerna beskriver nätmobbningsarbetet och samverkan.

Intervjuguiden utformades till en början med större fokus på teoretiska teman, vilket ledde till mer styrande frågor och mindre betoning på öppna frågor och berättelser. Intervjuguiden ändrades därefter till att ha en tydligare struktur med fyra öppna huvudfrågor och underfrågor som försöker lyfta fram skolkuratorernas upplevelser, erfarenheter och tankar samtidigt som teoretiska teman implementerades utspritt bland frågorna. Val av fokus i intervjuguiden kan medföra att deltagarna blir begränsade i att berätta fritt kring ämnet då frågorna baseras utifrån teoretiska utgångspunkter. Å andra sidan kan den tematiska dimensionen vara viktig för att kunna göra välgrundade kopplingar mellan resultat och teori. Trost (2010) menar att det kan vara klokt att se över intervjuguiden efter den första eller de första intervjuerna och korrigera därefter vid behov. Tre frågor i intervjuguiden ändrades efter den andra intervjun då både deltagare och intervjuare upplevde att dessa frågor behövdes förtydligas eller utvecklas. Det har dock inte förändrat själva syftet och innehållet i frågan. Hädanefter användes de nya frågorna i resterande intervjuer.

6.4 Databearbetning och analysmetod

Intervjuerna transkriberades och kodades i syfte att tematisera materialet. Intervjuerna delades upp mellan författarna och genomfördes enskilt. Efter varje enskild intervju transkriberades intervjun av den författare som inte var närvarande under intervjun. Uppdelningen av transkriberingen medför att båda författarna tar del av den audiella informationen och kan fånga upp signaler som är svåra att få med genom att bara läsa en text, vilket ökar förståelsen och samsynen kring materialet. Transkriberingen medför att författarna blir mer bekanta med materialet vilket är en viktig del i tematiseringen (Braun & Clarke, 2006) samt risken att glömma viktiga aspekter som sägs i intervjuerna minimeras.

Analysmetoden i studien är tematisk analys. Braun och Clarke (2018) menar att tematisk analys är en metod som är teoretiskt flexibel där olika teoretiska ramverk kan användas och där teori kan vävas in i resultat. Då teori haft en stor del i att forma studien och då materialet kopplas till teorin resulterar det i en deduktiv ansats (Bryman, 2018). Idén om

att analysera materialet tematiskt uppstod i ett tidigt skede av studien då det initiala syftet och frågeställningar framställdes. En tematisk analys används i studien eftersom analysmetoden är lämplig när det finns teoretiska och analytiska intressen i ämnet, vilka utgörs av studiens syfte att delvis undersöka samverkan. Vidare är det viktigt att analysmetoden baseras på forskningsfrågorna och forskarnas teoretiska antaganden (Braun & Clarke, 2006). Genom att analysen är uttänkt redan innan intervjuerna blir materialet mer lätthanterligt och får en starkare grund för att stärka studiens resultat. Analysen är då delvis inbyggd i intervjuguiden och intervjusituationen i sig (Kvale & Brinkmann, 2014). Den teoretiska tematiska analysen bidrar till en mer detaljerad analys av vissa aspekter i materialet medan en induktiv ansats bidrar till en rikare beskrivning av hela materialet (Braun & Clarke, 2006). Studien använder framförallt en teoretisk tematisk analys då forskningsfrågorna syftar till att undersöka och beskriva specifika aspekter, i det här fallet erfarenheter av samverkan. Studien har även induktiva inslag i forskningsfrågor som rör skolkuratorernas beskrivningar kring nätmobbningsarbetet generellt.

6.4.1 Analysprocessen

Analysarbetet började med att transkriberingarna aktivt lästes igenom för att skapa en överblick över materialet och för att finna betydelser och mönster i intervjuerna. Texterna lästes igenom tillsammans och parallellt gjordes anteckningar på vad som är intressant i förhållande till forskningsfrågorna. Braun och Clarke (2006) förklarar genomläsning som det första steget i en tematisk analys då forskarna bekantar sig med den insamlade materialet. Därefter skapades initiala koder i form av 'kommentarer' i Google Documents. Textdelar tillskrevs ett ord eller ordföljd som sammanfattade textdelens innebörd (Bryman, 2018). Materialet kodades teoretiskt drivet vilket innebär att ett särskilt fokus låg på att koda textdelar och innebörder som har med forskningsfrågorna att göra (Braun & Clarke, 2006). Koderna och tillhörande textdelar diskuterades mellan författarna för att dela tolkningar av empirin vilket möjliggör att samsyn uppnås eller att kunna nyansera innebörden av materialet. Diskussion ökar även den interna reliabiliteten som handlar om att forskarna är överens om hur materialet ska tolkas (Bryman, 2018). Efter genomläsning och kodning noterades idéer och tankar på teman och mönster. Dessa idéer och tankar medförde att två huvudkategorier kunde skapas. Varje kod placerades in i en av följande huvudkategorier; samverkan samt kunskap och kompetens som syftar till att organisera materialet. Med hjälp av koderna sorterades relevant material in i kategorierna för att sammanställa vad varje intervju nämner om respektive kategori. Sammanställningen av

koder kan ses som ett sätt att sortera bort onödiga koder och sammanfoga de som hör till samma företeelse för att sedan kunna skapa ett tema (Bryman, 2018).

Nästa steg i processen var att tematisera materialet. Ett tema kännetecknas av att det går att se ett mönster i materialet som är viktigt i relation till forskningsfrågorna samt att det är utbrett i de enskilda intervjuerna och den hela insamlade empirin. Inom varje tema är data sammanlänkad och mellan teman finns det tydliga distinktioner (Braun & Clarke, 2006). Vid sökandet efter teman hölls ögon öppna för bland annat repetitioner, metaforer, likheter och skillnader och språkliga kopplingar (Bryman, 2018). Koder som berör mer specifika mönster och betydelser i intervjuerna sorterades ihop och dessa betydelser och mönster blev grunder för teman i resultatet. Teman som framkom var skolkuratorers arbete med nätmobbning samt skolkuratorernas samverkan i nätmobbningsarbetet med andra professioner inom skolan. Därefter genomfördes ytterligare sortering och sammanfogning med hjälp av färgkodning inom varje tema vilket resulterade i framkomsten av delteman, vilka blev skolkuratorernas kunskap och kompetens, professioners olika kunskap och erfarenheter, vikten av kollegiala relationer i samverkan, skilda synsätt i en pedagogiskt dominerad skolvärld samt ledningens ansvar för en fungerande samverkan. Vid revidering av uppsatsen omorganiserades delteman då huvudkategorin samverkan valdes att inte längre innefatta skolkuratorernas arbete med elever och vårdnadshavare. Skolkuratorernas beskrivningar om detta arbete bidrog istället till att två nya delteman tillkom vilka blev skolkuratorernas arbete med vårdnadshavare samt vikten av relationer till eleverna. Teman och delteman som presenteras i resultatet bildar en grund för en teoretisk förståelse av materialet (Bryman, 2018).

I analysen är det viktigt att berättelsen och kontexten inte tappas bort då det är lätt hänt att den utskrivna texten kan uppfattas som en samling ord eller enskilda innebörder. Intervjun är skapad av både intervjuare och deltagare i en dialog (Kvale & Brinkmann, 2014) och för att minska skildringen från dialog och sammanhang samt för att inte förlora eller missa material, kontext eller innebörd under processen jämfördes den skrivna texten i kategorierna med transkriberingen. I analysprocessen och vid skapandet av resultatet var det genomgående att kontinuerligt titta tillbaka på citat och runtomliggande dialog i intervjuerna.

6.5 Etiska överväganden

I början av studien gjordes en etisk egengranskning tillsammans med handledare för att kartlägga studiens etiska aspekter och praktiska åtaganden. I forskning måste forskare beakta de etiska principerna informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman, 2018). Delar av dessa krav ingår i vad som kallas informerat samtycke vilket innebär att deltagare godkänner att medverka i en studie förutsatt att de får tillräcklig med information (Kristensson, 2014). Deltagarna fick i första mailkontakten (se bilaga 1) information om vilka som är ansvariga för studien och deras tillhörighet. Informerat samtycket samlades in från de kuratorer som visade intresse att delta i studien genom ett informationsblad (se bilaga 2) och ett formulär för samtycke (se bilaga 2) där deltagarna kunde skriva under, skanna in och skicka tillbaka till författarna. I informationsbladet och samtyckesformuläret fördes en kort beskrivning om bakgrund och studiens syfte, varför deltagarna ingår i urvalet, att deltagandet är frivilligt och kan avbrytas när som helst utan att behöva ange orsak samt det konkreta upplägget och moment som ingår i studien. Deltagarna informerades om hur han eller hon kan få tillgång till den information som lämnats, vart informationen förvaras och hur den hanteras (Bryman, 2018; Kristensson, 2014). När studien är godkänd av examinator eller om deltagare vill avbryta studien raderas inspelningarna och övriga uppgifter. Konfidentialitetskravet följs då data och uppgifter som samlas in hanteras med stor beaktning för konfidentialitet vilket innebär att personuppgifter inte går att härleda till något insamlat material och att materialet förvaras på ett säkert sätt där obehöriga inte kommer åt det (Bryman, 2018). Allt material förvaras digitalt i mobil eller dator med inloggningsskydd.

Transkribering av intervju, kodning och andra uppgifter som samlades in avidentifieras. Konfidentialitet hos respondenter kan stärkas genom att deras identitet inte antecknas eller framgår i det insamlade materialet (Vetenskapsrådet, 2017). Därför antecknades inte namn, plats eller andra personuppgifter, utan istället har siffror och fiktiva namn använts för att underlätta organisering av materialet och samtidigt öka respondenternas avidentifiering. Forskaren som utfört intervjun har dock fortfarande kunnat identifiera respondenten genom igenkänning av rösten, vilket innebär att anonymiseringen inte är till fullo, något som är omöjligt att undkomma i en intervjustudie. En etisk avvägning har gjorts då intervjuerna endast ljudinspelats då det framförallt är innehållet i form av ord och berättelsen som är av vikt för studien. En videoinspelning skulle leda till ett känsligare material och upplevdes inte nödvändig. Inspelning av intervjun har inte förvrängts

eftersom det påverkar materialet så pass mycket att analysen försvåras. Det medför dock att materialet blir känsligare om obehöriga kommer åt det och därmed är det extra viktigt att materialet har förvarats låst och oåtkomligt.

Enligt etiska principer ska forskning inte inkräkta på privatlivet och forskningen ska inte leda till skada eller obehag för deltagaren (Bryman, 2018). Då studien har yrkesverksamma skolkuratorer som målgrupp och att studien ämnar undersöka yrkesrelaterade frågor innebär det att privatlivet inte inkräktas. Studien och frågornas upplägg och innehåll indikerar inte heller på att någon form av skada eller obehag kan orsakas. Frågorna är inte känslomässigt laddade och skolkuratorernas deltagande innefattar endast cirka 40 minuter digital intervjutid. Däremot finns det en möjlig risk att privatlivet inkräktas på grund av den digitala intervjuformen vilken ger möjligheten att intervjun sker från deltagarens hem. Dock har intervjuerna skett under arbetstider och på vardagar samt att deltagarna kan välja att stänga av både kamera och mikrofon och därmed tillkommer ingen väsentlig etisk problematik.

6.6 Trovärdighet

För att undersöka studiens trovärdighet är tillförlitlighet, överförbarhet och verifierbarhet viktiga dimensioner att ta hänsyn till för att läsaren och författaren ska kunna bedöma studiens trovärdighet (Kristensson, 2014).

Tillförlitlighet handlar om sanningshalten i studiens resultat och i vilken omfattning de tolkningar som gjorts utifrån de genomförda intervjuerna är grundade i det faktiska materialet och inte i fantasier eller förutfattade meningar. För att öka tillförlitligheten i studien har båda författarna tillsammans analyserat och tolkat de insamlade materialet för att inte riskera att materialet påverkas av en enskild persons tolkningar och förståelse (Kristensson, 2014). Intervjuerna valdes att spelas in så att författarna kunde koncentrera sig fullt på deltagarna och inte behöva anteckna under intervjuns gång, vilket kan medföra att fokuset påverkas och uppföljningsfrågor kan bli utelämnade. Författarna transkriberade materialet vilket innebär att materialet bearbetades och viktiga aspekter kan fångas upp i materialet som i annat fall kan förbigå. Det är dock viktigt att beakta att vid intervjustudier kan information missuppfattas och författarens egen tolkning spela roll, men genom att båda författarna noga har tagit del av materialet har denna risk minimerats. Att använda ett varierat urval är ett annat sätt att öka tillförlitligheten i studien. Ett varierat urval medför

att deltagarna kan bidra med olika perspektiv på det som ska undersökas (Kristensson, 2014).

Överförbarhet handlar om vilken omfattning resultatet i studien kan vara giltig i andra sammanhang, i andra grupper och i andra situationer (Kristensson, 2014). Studien är en kvalitativ studie och syftar inte till att generalisera resultatet till en större population, dels på grund av att det är för få skolkuratorer som har deltagit i studien, dels för att urvalsprocessen har varit begränsad.

Verifierbarhet innebär hur väl resultatet i studien finns representerat i det som har samlats in och vilken omfattning tolkningar och resultat kan verifieras. Med andra ord handlar det om huruvida studien är baserad på ett hållbart material och om studien kan upprepas i framtiden och generera ett liknande resultat (Kristensson, 2014). I studien efterfrågas skolkuratorers uppfattning och erfarenheter kring samverkan och nätmobbning. Ett dilemma som kan uppstå med intervjuer om deltagarnas uppfattningar är att deltagarna kan komma att ändra sina uppfattningar om det aktuella ämnet efter tid, vilket kan innebära att de kan vara annorlunda vid ett senare intervjutillfälle. Förändringar inom verksamheten kan uppstå vilket kan resultera i att skolkuratorernas uppfattningar inte är konstant.

7. Resultat och analys

Nedan kommer två övergripande teman presenteras där det första handlar om hur skolkuratorerna beskriver deras arbete med nätmobbning. Det andra huvudtemat utgörs av hur skolkuratorerna beskriver samverkan i nätmobbningsarbetet med andra professioner inom skolan.

7.1 Skolkuratorernas arbete med nätmobbning

I detta tema analyseras med hjälp av tidigare forskning hur skolkuratorerna pratar om deras kunskap och kompetens, deras arbete med vårdnadshavare samt vikten av relationer till eleverna.

7.1.1 Skolkuratorernas kunskap och kompetens

Vikten av att besitta tillräcklig kunskap och kompetens om sociala medier och nätmobbning kan lyftas som en avgörande faktor i skolkuratorers arbete mot nätmobbning (Willoughby, 2019). Elever i Pearce et al. (2011) studie upplever att skolpersonal vid sin skola behöver mer utbildning för att förbättra sina färdigheter för att hantera frågor

relaterade till internet och nätmobbning. Det framgår hos sex skolkuratorer att det finns svårigheter i att få tillräcklig kunskap och förståelse kring sociala medier och hur ungdomarna använder dessa inom nätmobbning. Nya appar, sociala medier och plattformar skapas och utvecklas ständigt vilket skolkuratorerna beskriver som en utmaning. Kurator 3 berättar att "När man fått en utbildning och lite information och man känner att man har koll på en app eller ett socialt medie, så kommer ett nytt som alla ska använda. Så man hänger inte alltid med." Kurator 7 berättar om liknande utmaningar och att det lätt blir att hen alltid hamnar steget efter då användandet av sociala medier utvecklas snabbt bland eleverna.

Resultatet i föreliggande studie överensstämmer med resultat i Chan et al. (2020) studie där skolkuratorer upplever att de inte finns tid att utforska nätmobbning i deras arbete och svårigheter med att hänga med i den digitala utvecklingen. Chan et al. (2020) menar att den lägre kunskapen inom internet och sociala medier associeras med en högre ålder på skolkuratorerna. I föreliggande studie förknippas inte lägre kunskap med högre ålder, utan såväl yngre som äldre skolkuratorer upplever sig ha svårigheter att greppa internets sociala värld och nätmobbningsproblematiken.

Majoriteten av studiens skolkuratorer beskriver nätmobbning som ett komplext problem och svårt att arbeta med i praktiken. "Ibland är det ju inte alltid så lätt [paus] alltså det är ju väldigt lätt i teorin och se vad man ska utgå ifrån. Men i praktiken så kan det ju vara svårare hur man jobbar" (Kurator 2). Kurator 2 menar att hen har goda teoretiska kunskaper hur nätmobbning ska hanteras men att det är svårt att tillämpa i det praktiska arbetet. Tidigare forskning visar också på att skolkuratorer har en upplevelse att nätmobbning är komplext och att det praktiska arbetet kring det är en utmaning (Slovak & Singer, 2011). Slovak och Singer (2011) menar att utbildningar och tydliga riktlinjer för hur nätmobbning bör hanteras praxis skulle vara fördelaktigt. Fem av kuratorerna försöker utveckla sin kunskap och kompetens. Det finns ett egenintresse hos kuratorerna att öka sin förståelse och kunskap kring nätmobbning, internet och sociala medier dels för att skapa goda relationer och förtroende med eleverna, dels för att de anser att det är fördelaktig med bättre förståelse i ämnet. "Det är viktigt att man själv vet om hur det fungerar för annars tappar man förtroendet hos den eleven ganska snabbt när man börjar ställa massa frågor om hur ett socialt media fungerar" (Kurator 3). Kuratorerna har olika tillvägagångssätt att hålla sig uppdaterade kring sociala medier och vad eleverna ägnar sig åt på nätet. Flertalet av kuratorerna är ute i korridorerna och bekantar sig med eleverna,

håller sig uppdaterade på vilka trender, populära appar och sociala medier som är aktuella i dagsläget. Två av kuratorerna försöker även uppnå god kunskap genom att delta i utbildningar, sätta sig in i forskning eller läsa på om nätmobbning och sociala medier. Willoughby (2019) betonar vikten av att skolkuratorer tar ett eget ansvar att öka förståelse för sociala medier, hur eleverna använder dessa och vilka risker som finns med internet. En ökad kunskap och förståelse kring detta är viktigt i det informerande och förebyggande arbetet skolkuratorer har med elever och det framgår i intervjuerna att skolkuratorerna tar ett eget ansvar i kompetensutveckling vilket kan gynna deras arbete med eleverna.

Kurator 3 berättar att kompetensen skulle behöva höjas inom hela skolan, men framförallt hos skolkuratorer då nätmobbningen kan ha en negativ påverkan på den psykiska hälsan hos eleverna. Väntetiden till specialistvård, exempelvis Barn och ungdomspsykiatrin är lång och genom att höja kompetensen hos de personer som eleverna träffar dagligen kan kontakt och stöd upprätthållas på ett bättre sätt inför en kommande tid till en specialist. Två av kuratorerna anser dock att en kunskapsbrist inom sociala medier inte behöver vara ett betydande hinder i arbetet kring nätmobbning. Kurator 5 berättar om sin egen kunskap kring nätmobbning och sociala medier och menar att kompetensen inte ligger i hur saker och ting fungerar, utan hur man faktiskt löser situationen i praktiken.

> Det handlar ju om allmänmänskliga saker att jag behöver inte vara specialist i hur man redigerar bilder eller hur man kapar konton. Utan det räcker att jag vet vilken polis jag ska ringa till och kolla hur vi anmäler detta. Och att jag är en bra människa i mötet med ungarna och att de känner att de litar på mig, det räcker liksom i detta. (Kurator 5)

Kurator 2 menar att hen inte behöver ha full koll på sociala medier för att kunna arbeta mot nätmobbning, så länge kuratorn har kunskap och förståelse kring vilket uppförande som är acceptabelt på nätet och att hen kan förmedla det till eleverna. Till skillnad från Willoughby (2019) som anser att det är viktigt att skolkuratorer tar ansvar för sin egen förståelse av olika sociala medier, så tycker två av skolkuratorerna att sådan kunskap och förståelse inte är det betydande i arbetet med eleverna. Kuratorerna lägger större vikt i relationer, bemötande och kunskap kring beteenden.

7.1.2 Skolkuratorernas arbete med vårdnadshavare

Nätmobbning förekommer ofta när eleven är hemma vilket innebär att arbetet med vårdnadshavare är viktigt för att motverka nätmobbning (Pearce et al., 2011). Skolkuratorerna instämmer att kommunikation och dialog med elevernas vårdnadshavare är nödvändigt då vårdnadshavarna är nyckelpersoner i barnens och har störst påverkanseffekt. Kurator 1 och 4 anser att kontakten med vårdnadshavare är extra viktig för att nätmobbning ofta sker på fritiden och att vårdnadshavare kan ha mer kontroll på barnens internet-aktivitet. Därmed är det viktigt att vårdnadshavarna är medvetna om problemet, vilket kan uppnås med hjälp av en kontakt med skolkurator. Enligt forskning är vårdnadshavare en aktör som potentiellt kan skydda barn från att vara involverade i nätmobbning genom tillsyn, stöttande relationer och till viss grad kontroll (Baldry et al., 2019; Elsaesser et al., 2017; Fanti et al., 2012; Nocentini et al., 2019; Song et al., 2020). Trots att tidigare forskning visar hur betydelsefull arbetet mellan skolkuratorer och vårdnadshavare är anser majoriteten av skolkuratorerna i föreliggande studie att det finns brister i samarbetet med vårdnadshavare. "Det handlar lite om vilken elev och vilken vårdnadshavare, så är det ju verkligen. Vi gör vårt bästa för att både elev och vårdnadshavare ska inse allvaret i det som händer. Sen är det inte alltid man når fram" (Kurator 3).

Paolini (2018) uppger att skolkuratorer kan bidra med resurser och motivation till vårdnadshavare att ha en öppen dialog med sina barn om nätmobbning för att kartlägga barnets situation. Det framgår tydligt att det finns ett behov av resurser och motivation hos vårdnadshavarna utifrån skolkuratorernas erfarenheter. Ett flertal av skolkuratorerna beskriver att elevernas vårdnadshavare har ett för litet engagemang och en naiv syn på hur deras barn använder internet. Kurator 4 menar att föräldrar till högstadieelever är frånvarande när det handlar om att ha koll på sina barns telefoner och anser att vårdnadshavarna inte riktigt inser att det är deras ansvar att hålla koll på vad deras barn ägnar sig åt på internet. "Föräldrar måste step-up sitt game lite" (Kurator 4). Kurator 7 beskriver en naivitet hos vårdnadshavare och önskar att vårdnadshavare var mer engagerade i det förebyggande arbetet i nätmobbning än vad de är idag samt att vårdnadshavare bör prata med sina barn om hur man beter sig acceptabelt på internet.

> Föräldrar kanske behöver prata om hur man beter sig på nätet, man kanske behöver titta i barnens telefoner. Man kanske behöver engagera sig lite … ingen vill ju att ens barn ska bli utsatt men man vill ju heller inte uppfostra

> någon som utsätter …. Men jag skulle önska att vårdnadshavare var mer engagerade i det här än vad jag upplever att de är. Jag känner ibland att dem, men "det här är inte mitt barn" och så är det kanske, men ibland är det ju faktiskt ditt barn. Och då behöver man ha koll på det. (Kurator 7)

Vidare önskar kuratorn att skolan hade mer föräldrastöd i det förebyggande arbetet kring nätmobbning, inte bara i det akuta när det väl har hänt. Kurator 3 menar likaså att vissa vårdnadshavare ibland "stoppar huvudet i sanden" och inte vill tro att ens egna barn är inblandat i nätmobbningsproblematik.

> … så är det ju vissa föräldrar som kanske stoppar huvudet i sanden och inte tror på det om sitt eget barn och bara tror att den andra hittat på och kanske inte tar det på allvar. Medan andra föräldrar är snarare att de verkligen tar det på allvar att det händer någonting. (Kurator 3)

Ytterligare en kurator anser att vårdnadshavare måste veta hur man samtalar med sina barn och hur de kan kontrollera vad barnen ägnar sig åt på internet. Kuratorn förespråkar inte att vårdnadshavare ska kolla sina barn mobiltelefoner, men anser att vårdnadshavare ska ha bättre inblick i vad barnen gör med sina telefoner. Kurator 6 berättar: "Man får förklara lite för dem hur våra barn har det på nätet. Jag tror inte riktigt vi vuxna förstår allt som sker och hur mycket det påverkar våra barn". Likaså menar kurator 5 att föräldrar behöver bli mer medvetna om problemen på internet så att de kan stötta och hjälpa sina barn i internetvärlden.

Wong et al. (2014) anser att skolkuratorers informerande arbete till vårdnadshavare är betydande för att öka säkerheten på nätet för att identifiera och effektivt hantera trakasserier, kränkningar och mobbning på nätet. Att det finns en kommunikation och att information ges till vårdnadshavare är betydelsefullt för att vårdnadshavare ska förstå nätmobbningens konsekvenser och dess kännetecken (Davis & Schmidt, 2016; Paolini, 2018). Fyra av kuratorerna förklarar att kontakt med vårdnadshavare i det förebyggande arbetet främst sker genom föräldramöten där de kan informera vårdnadshavarna om nätmobbning och situationen i skolan. I det informerande arbetet till föräldrar ger skolkuratorerna eller annan skolpersonal bland annat råd om hur de kan samtala med sina barn, vad de bör ha koll på i barnens mobiler eller hur skolan arbetar med nätmobbning, men många av kuratorerna anser att detta kan förbättras och utvecklas. I och med samhällssituationen kring covid-19 beskriver tre av kuratorerna att kommunikationen med

vårdnadshavare försvåras. Kurator 4 menar att det är en utmaning att nå ut med information:

> Men som sagt det är ju dessa tider med att nå ut med information till alla, det är jäkligt svårt. Man kan ju inte ha några föräldramöten nu till exempel. Usch så dåligt. Så det är svårt. Mycket sker ju på zoom och annat nuförtiden. (Kurator 4)

Young och Tully (2019) visar i sin forskning vikten av att vårdnadshavare får kunskap och stöd kring nätmobbning och hur de bör agera. För att vårdnadshavarnas ska kunna skydda sina barn från involvering i nätmobbning är det viktigt att vårdnadshavarna har koll på barnens situation, kan bidra med internetkunskap och uppfattas som kompetenta av barnen (Baldry et al., 2019). Fem av kuratorerna menar att vårdnadshavare har en begränsad kunskap om barnens internetanvändning. En kurator förklarar att det finns en kunskapsbrist bland föräldrarna där de inte har förmågan att förstå hur mycket internet påverkar deras barn. Vidare anser kuratorn att det är viktigt att ge föräldrarna kunskap i hur läget på internet ser ut och hur föräldrarna ska prata med sina barn kring denna problematik. Kurator 5 menar däremot att kunskapen hos vårdnadshavarna har ökat under de senaste fem åren. De intervjuade skolkuratorerna i föreliggande studie beskriver överlag att vårdnadshavarna skulle kunna erbjudas mer föräldrastöd från skolan och önskar att vårdnadshavare ska bli mer medvetna om de mobbningssituationer som kan uppstå på internet och öka förmågan att kunna stötta och hjälpa sina barn. Att skolan som organisation anstränger sig i att engagera vårdnadshavare har visat sig förbättra både deras samarbete och engagemang (Pearce et al., 2011).

7.1.3 Vikten av relationer till eleverna

Olsson et al. (2016) studie tyder på att skolors kollektiva effekt är relaterade till elevers rapportering av mobbningsbeteenden. För att skapa en god kollektiv effekt menar Olsson et al. (2016) att ömsesidig tillit och stöttande relationer mellan elever och skolpersonal är viktigt. Samtliga skolkuratorer i föreliggande studie betonar vikten av en god relation till eleverna för att uppnå ett framgångsrikt nätmobbningsarbete. Kuratorerna beskriver att relationen är viktigt för att skapa en trygghet hos eleverna, vare sig relationen är till lärare eller till skolkuratorn. Kurator 7 berättar:

> Det handlar jättemycket om relation. De elever som man har en öppen och god relation med där eleven litar på en, de berättar ju såklart mer och är mer öppna med vad som händer. Och med dem eleverna man inte har en öppen och god relation, där får vi ju aldrig reda på någonting.

Likaså beskriver Pearce et al. (2011) i deras studie att många av de elever som blir utsatta för övergrepp på nätet inte rapporterar det till skolpersonal och studien påvisar att en positiv relation mellan skolpersonal och elever är en relevant strategi för att motverka nätmobbning. I intervjuerna förklarar kuratorerna för att få rätsida på nätmobbning behöver personal skapa relationer till eleverna genom samtal och att ett respektfullt bemötande är viktigt, särskilt gentemot de elever som utsätter andra. Kurator 1 menar att när hen har en upprättad kontakt och en relation har skapats till en elev är chansen större att eleven öppnar upp sig och berättar om nätmobbning. Likaså uppger kurator 6 att relationen med eleverna är viktig för att skapa en trygghet hos eleverna och att eleverna ska ha förmågan att kunna berätta om nätmobbningssituationer som har uppstått utan att uppleva en känsla av att bli dömd.

> Så det är mest så jag har fått till mig det, tillsammans med eleverna i och med att de känner trygghet, att det är ett icke dömande samtal, i ett icke dömande rum där de kan få stöd i det. (Kurator 6)

Arbetet mot nätmobbning syftar till att hjälpa de elever som är utsatta och de som utsätter andra, därmed är det viktigt att det finns möjligheter till att samarbeta med eleverna för att de ska kunna få den hjälp de behöver. Paolini (2018) beskriver i sin artikel att ett aktivt samarbete med eleverna är nyckeln till att minska nätmobbning i skolorna. För att kunna bilda ett aktivt samarbete krävs det en strävan efter att skapa och upprätthålla goda relationer med eleverna enligt skolkuratorerna.

7.1.3.1 Pedagogisk personal har ökade möjligheter till relationsskapande med elever

Det nämns i sex intervjuer att relationen mellan pedagogisk personal (lärare, mentorer, fritidsledare) och elever är en central del i arbetet mot nätmobbning. Fem av kuratorerna uttrycker att pedagogisk personal, framförallt lärare och mentorer, ofta har goda och redan etablerade relationer med eleverna. Kurator 1 beskriver att i vissa situationer kan det hända att kuratorn inte har någon relation alls till eleven och menar att det därför kan vara nödvändigt att samverka med elevens mentor, där en starkare relation har byggts upp med eleverna då det är mentorerna som har närmast och daglig kontakt med eleverna.

> Och det kan ju vara så att man inte alls har någon relation till den här eleven, så då får man ta det med mentor istället, till exempel för att få lite hjälp. Det blir lite konstigt där annars. (Kurator 1)

Det nämns vid fler intervjuer att pedagogisk personal är i mer ständig kontakt med eleverna vilket också ökar sannolikheten att nätmobbning uppmärksammas. Kurator 4 förklarar att pedagoger är viktiga komponenter då det är de som träffar eleverna i högsta grad, har kännedom om vad som händer bland eleverna och skapar relationer med alla elever.

> Den viktigaste personen är den som får höra det från eleven och att den tar det på allvar, så det är den samverkanspersonen som är viktigast. Och det är ju oftast mentorerna då som har mest, vad ska man säga, kontakt med sina elever. Och har något slags förtroende, för det är ofta det som krävs för att eleven ska berätta någonting, att det finns en relation. (Kurator 3)

Kuratorerna beskriver generellt att samverkan med pedagogisk personal är betydelsefull då de i sin tur ofta kan uppnå ett gott samarbete med elever samt att pedagogisk personal ofta kan bidra med mycket information om eleverna och händelser som inträffar på skolan. Paolini (2018) menar också att kuratorers samverkan med lärare är betydande av samma anledningar. I intervjuerna pratar skolkuratorerna ofta om att det finns goda relationer mellan lärare och elever vilket också skulle kunna innebära en hög grad av socialt stöd vid nätmobbning. Enligt Hellfeldt et al. (2020) kan det resultera i minskade depression- och ångestsymtom hos de elever som är inblandade i nätmobbning. De intervjuade skolkuratorerna har påvisat det Olsson et al. (2016) skriver om i sin studie, benägenheten att rapportera eller berätta om mobbning ökar med starkare kollektiv effekt på skolan. Kuratorerna har förklarat detta samband i praktiken utifrån deras perspektiv och deras uppfattning instämmer med Olssons et al. (2016) studie att relationer till eleverna är av betydelse för att nätmobbning ska uppmärksammas.

Enligt Danermark (2005) kan de större relationsskapande möjligheterna hos pedagogisk personal bero på att skolkuratorer och pedagogisk personal befinner sig i olika organisatoriska situationer. I den organisatoriska strukturen och de roller och arbetsuppgifter som de olika yrkesgrupperna besitter finns det olika förutsättningar för dem att skapa relationer till eleverna. Skolkuratorernas organisatoriska situation innefattar inte samma ständiga kontakt med ett stort antal elever, vilket den pedagogiska personalen har förutsättningar till i deras organisatoriska situation. Därav blir samverkan mellan

skolkuratorer och pedagogisk personal viktig då de befinner sig i olika organisatoriska situationer där skolkuratorer kan ta hjälp av pedagogiska personalen som har ökade möjligheter till information och relationsskapande med eleverna.

7.2 Skolkuratorernas samverkan i nätmobbningsarbetet med andra professioner inom skolan

Detta tema analyseras med hjälp av tidigare forskning och Danermarks (2005) samverkansmodell. Temat presenteras i underrubrikerna vikten av kollegiala relationer i samverkan, professioners olika kunskaper och erfarenheter, ledningens ansvar för en fungerande samverkan samt skilda synsätt i en pedagogiskt dominerad skolvärld.

7.2.1 Vikten av kollegiala relationer i samverkan

Kub och Feldman (2015) menar att en bra samverkan mellan skolpersonal från olika professioner och avdelningar är nyckelfaktorer till ett lyckat förebyggande arbete mot nätmobbning. Ett tydligt mönster hos skolkuratorerna i föreliggande studie är att de pratar om vikten av kollegiala relationer och hur dessa relationer påverkar samverkan. Kollegiala relationer är enligt skolkuratorerna ett viktigt tema som berör samverkan vilket tydliggörs då alla kuratorer utom en uttryckligen pratar om relationer till och mellan kollegor utifrån olika perspektiv kopplat till samverkan. Kurator 3 uttrycker att det behövs en god relation mellan de professioner som samverkar så personal vågar och kan prata om nätmobbning för att uppnå en samsyn samt hålla en kontinuerlig diskussion kring ämnet. Kurator 6 nämner tillit, öppenhet samt att prata med varandra som viktiga relationella faktorer.

> Hur ska läraren göra? Kan skolsköterskan göra någonting? Att man har en öppenhet i de mötena och tillsammans utifrån sina professioner och sin expertis hittar en bra lösning. Så mycket samarbete, prata, öppenhet. Och tillit till varandra, det är ganska viktigt också. (Kurator 6)

Utifrån Danermarks (2005) samverkansmodell överensstämmer kuratorernas berättelser med idén om att delandet av varandras synsätt, överförandet av sina budskap och att kunna kommunicera och diskutera kring dessa är nödvändiga för en lyckad samverkan.

Kurator 4 berättar att verksamheterna och skolpersonal har stort förtroende för varandra både inom och utanför skolan. Vidare menar kuratorn att de är en "ganska sammansvetsad grupp" och att de förstår eller känner varandra väl vilka är fördelar i samverkansarbetet.

Kuratorn förklarar att tillitsfulla relationer samt rum och möjlighet att ses och diskutera med varandra är gynnande i samverkan. Kurator 1 beskriver likaså att nära relationer gör det lättare att samverka.

> Fördelar för vår del på skolan är att det är relativt liten skola med ganska stabil personalgrupp som varit här länge. Så man känner varandra ganska väl och det är lätt att samverka med de flesta och bli nära till alla. (Kurator 1)

Sex av kuratorerna pratar sammanfattningsvis om att tillitsfulla eller goda relationer till kollegor bidrar till att personal lättare kan prata, diskutera och förstå varandra. Lindberg (2009) fångar essensen av kuratorernas syn där hon menar att relationer är centrala i samverkansprocessen, relationer som innefattar exempelvis kommunikation och lärande av varandra i personalgruppen. De kollegiala relationerna är viktiga eftersom begränsningar i relationerna kan drabba parternas samverkan. Isaksson (2016) exemplifierar detta i sin studie där spänningar mellan skolkuratorer och lärare i form av skilda uppfattningar och professionstillhörighet kan bidra till att elevens behov blir eftersatt och att skolkuratorer upplever obehag att ta upp problem i rädslan av att kollegiala relationer ska belastas.

Kurator 7 förklarar att relationen mellan professioner och kollegor är betydelsefull, vilket innebär att personalbyten är något som försvårar samverkan och ser personalbyten som den största utmaningen i samverkan kring nätmobbning. Vid personalbyten tar det tid för relationer att byggas upp igen och kuratorn berättar att på grund av detta kan uppstå komplikationer i samverkan som kan riskera samsynen i arbetet.

> Jag tror att det bygger på, som jag sa innan, det här med relation. Jag blir orolig när det blir mycket lärarbyten på skolan …. Men jag tror att relationer spelar jättestor roll … (Kurator 7)

Danermark (2005) anser att relationens betydelse inte är avgörande i samverkan, utan att andra förutsättningar som struktur och organisering är essentiella. Dessa grundläggande förutsättningar måste fungera för att samverkansarbetet inte ska utlösa spänningar och irritation bland de närvarande. Danermark (2005) menar att den vanliga uppfattningen om att relationer är bärande i samverkan är en myt som måste upphävas. När en samverkan misslyckas ska det inte ses som medarbetarnas fel, utan att det är ledningens skyldighet att bilda förutsättningar för samverkansgruppen. Skolkuratorernas beskrivningar bekräftar att relationers väsentlighet i samverkan är en vanlig uppfattning, men som enligt Danermark

(2005) är de faktorer som egentligen spelar roll på en annan nivå i samverkan. Eftersom skolkuratorerna endast beskrivit relationer som en fördel i samverkan finns det inga tydliga tecken på att samverkan ses som problematisk utifrån relationella faktorer. Å andra sidan kan kuratorernas synsätt tolkas som ett potentiellt ogynnsamt fokus vid samverkanskonflikter. Som tidigare nämnts skulle det kunna framstå som att brister i relationer är orsaken när samverkan misslyckas, när det egentligen, enligt Danermark (2005), är de grundläggande förutsättningarna som saknas. Det går att urskilja det författaren beskriver med kurator 7:s uppfattningar om att de största utmaningarna i samverkan är personalbyten som komplicerar kollegiala relationer.

7.2.2 Professioners olika kunskaper och erfarenheter

Kub och Feldman (2015) menar att olika professioner med olika kunskaper inom mobbning tillsammans kan bidra med bärande kunskaper och kompetens i samverkan mot nätmobbning. Personalens olika kompetenser och erfarenheter är något som kurator 3 beskriver som fördelar på skolan. Kuratorerna menar att olika professioner och expertis bidrar till att personal tillsammans kan hitta bra lösningar i samverkansarbetet och att människor med olika professioner och olika kunskap är till fördel då en bredd uppnås genom denna kombination. En kurator ger ett exempel att IT-tekniker är duktiga på datorrelaterat och att bildläraren har kunskap i hur man redigerar bilder, och så vidare. Kurator 7 förklarar att tillsammans med kollegor kan information delas och nyttjas av varandra.

> Fördelarna är ju att ha människor som har olika professioner och som har olika kunskaper. Det är viktigt att man kan knyta sådana till sig och att även de här teknikerna och datafolket de kan ju behövas, bildlärare som vet hur man redigerar bilder, vad är fake vad är inte … Man behöver vara olika människor som kan nå olika människor för att det ska bli bra, tänker jag. (Kurator 5)

Utifrån Danermarks (2005) samverkansmodell behöver inte olikheter i kunskaps- och förklaringsmässiga faktorer innebära ett hinder, utan tvärtom kan det vara gynnsamt i samverkan. Att samverkan kan innebära att ett utbyte av kunskap, idéer, tankar och erfarenheter mellan kollegor kan vidga olika professioners kompetens och få tillgång till andras kunskaper i arbetet (Lindberg, 2009). Resultatet visar att majoriteten av kuratorerna instämmer till det att deras olikheter i kunskap inte ses som ett hinder utan att det ses som en fördel och tillgång i arbetet mot nätmobbning. Kub och Feldman (2015) anser likt sex

av skolkuratorerna i föreliggande studie att personalens olika kunskaper och kompetens är till fördel i samverkansarbetet. Kurator 6 berättar däremot att när personal har olika kunskaper och olika erfarenheter bidrar det till en stor utmaning i samverkan samt att det är en utmaning att alla ska få samma kunskap och samma grund kring nätmobbning. Kuratorn menar att förutsättningar för att samverkan kring nätmobbning ska fungera positivt är att skolpersonal ligger på samma kunskapsnivå och har samma förutsättningar. Kurator 5 förklarar att det är viktigt att personalen har samma värdegrund i frågan kring nätmobbning då det är något som märks av eleverna. En gemensam kunskapsgrund om nätmobbning hos skolpersonal är en viktig faktor i det förebyggande arbetet mot nätmobbning enligt Davis och Schmidt (2016). Även Slovak och Singer (2011) anser att kompetensutveckling och utbildning hos skolpersonal ses som nyttigt i arbetet mot nätmobbning och kurator 7 menar likaså att kompetensen är viktig inom ämnet: "Där skulle vi nog behöva lite kompetensutveckling faktiskt. Som skola, inte bara kuratorn och inte bara lärarna utan hela gänget liksom." Vid avsaknad av kompetens hos kollegor beskriver kurator 7 att kollegorna har svårare att ta tag i problemet eller att de ignorerar problemet.

7.2.3 Skilda synsätt i en pedagogiskt dominerad skolvärld

Danermark (2004) menar att professionens status kan påverka maktbalansen mellan de som samverkar och hur detta ur ett samverkansperspektiv innebär att en person får större inflytande i ett sammanhang på grund av statusen på sin professionstillhörighet. Kurator 2 beskriver att det finns en tydlig hierarki inom skolans värld som försvårar samverkan och förklarar att de som anses vara experter och längst upp i hierarkin är rektorer och specialpedagoger. Därefter kommer lärare och pedagogisk personal, och längst ner kommer fritidsledare, kurator och skolsköterska. Kuratorn menar att på grund av detta tas inte hens kompetens tillvara på fullt ut.

> Jag vet ju inte så, men alltså min föreställning om min kompetens på skolan så upplever jag ju att det finns en tydlig hierarki inom skolan värld. När jag jobbade på behandlingshem på socialtjänsten och så vidare, så tycker jag det är mer jämlikt ofta. Vi är behandlingspersonal, vi gör saker tillsammans. På skolan finns det ju, eller på de flesta skolor så är ju hierarkin tydligare på ett annat sätt … så jag upplever att min kompetens tas ju inte tillvara på fullt ut. (Kurator 2)

Företeelser som skolkurator 2 beskriver ovan är en aspekt som kan ses utifrån Danermarks (2005) modell kring samverkan. Yrkesgrupper möts med olika kunskapsområden och författaren menar att viss kunskap kan väga tyngre beroende på yrkeskategori då yrkesgrupper sitter på olika makt och prestige. Kurator 2 menar att den kompetens och kunskap hen besitter inte nyttjas fullt ut, utan att rektor, specialpedagogers och lärares färdigheter värderas högre på grund av den upplevda hierarkin som förekommer i skolans värld. Likheter kan också dras till Isakssons (2016) studie där skolkuratorer upplever sig ha låg legitimitet i rektor och lärares ögon. Skolkuratorerna i Isakssons (2016) studie känner sig begränsade i samverkan med lärargruppen vilket påverkar kuratorernas informella handlingsutrymme.

Kurator 4 beskriver andra organisatoriska utmaningar i samverkan i form av att arbetet förekommer i en miljö bestående av pedagoger där det största fokuset ligger på inlärning och att de sociala frågorna får mindre fokus. Kuratorn talar om svårigheter i att pedagogers och socionomers intressen kan spreta vilket kan innebära att samverkan blir komplicerad. Kuratorn menar att kuratorns roll inte är lika prioriterad utan att ledningen tar hellre in en lärare extra, än att avlöna en kurator till. Kuratorn förklarar att de som är bäst på att nyttja varandras kompetenser i skolan är de professioner som sitter med i elevhälsan då de kunskaper och kompetenser respektive yrkesroll besitter i elevhälsoteamet används fördelaktigt i samverkansarbetet då de delar liknande uppfattningar och perspektiv. Enligt Isaksson (2016) kan svårigheter i samverkan uppstå när lärare och skolkuratorer har olika uppfattningar av det som rör elevernas behov, insatser och förväntade resultat. Isakssons (2016) beskriver att skolkuratorer och lärares syn och perspektiv på elevernas intressen är skilda, vilket överensstämmer med kurator 4 som beskriver en pedagogiskt dominerad miljö. Isaksson och Larsson (2017) beskriver att skolkuratorernas perspektiv fokuserar på elevens sociala problem och lärare upplever att skolkuratorer inte visar tillräcklig hänsyn angående organisationens behov. Utifrån resultatet i föreliggande studie finns det likheter i Isakssons (2016; Isaksson & Larsson, 2017) forskning kring pedagogers och skolkuratorers varierande synsätt och intressen vilket kan skapa osämja och begränsning i samverkansarbete. Isaksson (2016) tydliggör i sin forskning att skolkuratorer upplever att samverkan med elevhälsan fungerar bäst då de delar liknande uppfattningar och perspektiv, till skillnad från lärare och rektorer som har ett mer pedagogiskt fokus vilket överensstämmer med resultatet i föreliggande studie där kurator 2 berättar att samverkansarbetet mot nätmobbning är mest fördelaktig i elevhälsoteamet.

Det framgår i några intervjuer att det finns skilda motiv och synsätt i kuratorernas organisationer. Kuratorernas beskrivningar kan kopplas till att de olika yrkesgrupperna har skilda teoretiska föreställningar och värderingar, exempelvis att lärare har ett större fokus på pedagogiken och att kuratorer ser situationer från ett mer socialt perspektiv (Danermark, 2005). Danermark och Kullberg (1999) menar att olika kunskapstraditioner och professionella mål är en faktor som hämmar samverkan vilket kan ses hos de kuratorer som pratar om en pedagogiskt dominerad skolvärld. För att undvika att de skilda synsätten negativt påverkar samverkan kan en diskussion föras kring dem mellan de inblandade (Danermark, 2005). Att skolan upplevs som en pedagogiskt dominerad värld kan förstås utifrån det grundläggande och tydliga allmänna syftet med skolan som organisation, att undervisa elever. Rektorn som besitter störst makt i organisationen har efter sin organisatoriska situation ett pedagogiskt präglat huvudmål att eftersträva. I en kombination av att pedagogisk personal och ledning delar liknande pedagogiska perspektiv och synsätt kan skolkuratorernas perspektiv undermineras.

Trots att skollagen (2010:800) säger att all personal som verkar inom verksamheten skall motverka trakasserier, kränkande behandling och all form av mobbning bland eleverna beskriver kuratorerna att det finns missförstånd kring ansvaret, exempelvis att en del lärare inte vill hantera eller ta tag i problemet. Ansvarsområdena kan vara diffusa och därmed försvåra arbetet i samverkan. Det finns forskning som tyder på att olika yrkesroller inom skolan aktivt försöker avlägsna sig från vissa arbetsuppgifter (Isaksson & Larsson, 2017). Kurator 4 berättar: "Sen är ju lärare … vissa är ju rätt intresserade av det där (nätmobbning) och andra bara vill lära ut Naturvetenskap. Typ; jag vill inte göra något annat". De skilda synsätten om elevernas behov och insatser mellan de olika professionerna kan bidra till att de yrkesmässiga ansvarsområdena påverkar hur elevernas välbefinnande hanteras bland lärare och elevhälsan (Isaksson & Larsson, 2017). Danermark (2005) menar att regelverk och det ansvar som medföljer kan variera trots att personal ingår i samma organisation. Finns det skillnader i professionernas regelverk är det viktigt att tydliggöra existerande skillnader för att undvika missförstånd. Enligt två av kuratorerna händer det att vissa lärare missförstår regelverken där de antar att de inte bär samma ansvar som skolkuratorn i nätmobbningssituationer. Danermark (2005) menar att detta är ett hinder som kan förekomma i samverkan och att det är viktigt att gruppen går igenom vilka regelstyrda hinder som kan stötas på under samverkansarbetet för att samverkan ska fungera. Skilda synsätt på ansvarsområden och nätmobbning är inte något alla skolkuratorer beskriver, utan det framgår även i materialet att skolpersonalen kan dela liknande synsätt. Kurator 3

beskriver att skolan har gemensamma riktlinjer och att alla verksamma inom skolan strävar efter samma mål. Kuratorn menar att problematik kring ansvarsfördelning och otydliga regelverk inte existerar på skolan vilket är en kontrast till vad några av de andra skolkuratorerna beskriver.

7.2.4 Ledningens ansvar för en fungerande samverkan

Pearce et al. (2011) beskriver att ett starkt ledarskap inom skolan är viktigt för att öka personalens engagemang att förebygga mobbning. En del av kuratorerna förklarar organisationen och ledningens påverkan i samverkansarbetet. Kurator 7 berättar att det kan uppstå svårigheter när ledningen byts vilket visar på att den organisatoriska faktorn är viktig i samverkan. Kurator 3 beskriver också om ledningens roll och relevans för samverkan:

> En fördel är ju att vi sitter under samma tak och att vi har samma riktlinjer och ledning och att man på något sätt jobbar likvärdigt i alla ärenden och att man kan se så här gjorde vi då, så här gör vi likadant nu, utifrån vad som tidigare hänt.

Kurator 4 beskriver sig själv privilegierad som har en positiv samverkan med skolans rektor vilket är viktigt då det är rektorn som leder elevhälsoarbetet och är ansvarig för skolan. Kuratorn förklarar att rektorn är duktig på att leda och engagerar sig i arbetet, vilket är essentiellt då det sätter standarden för hela organisationen. "Man vill ju ha ledningen med sig. Det sipprar ju ner till all personal" (Kurator 6). En rektor som aktivt engagerar och prioriterar nätmobbningsarbetet är betydelsefullt för samverkan mellan skolans olika professioner (Pearce et al., 2011).

Kuratorn 7 berättar att en tro på organisationen är viktig i samverkan och kuratorn förklarar att skolans organisation kännetecknas av ett öppet klimat och tydlighet kring att det personal får höra eller se berättar kollegorna till varandra och att personalen litar på att det tas hand om av kuratorn eller rektorn. Skolkuratorerna uppger att när ledningen har en aktiv roll så skapas en trygghet inom organisationen som bidrar till att personal litar på att arbetet fungerar på ett gynnande sätt. Danermark (2005) beskriver ledningens ansvar som en avgörande faktor i samverkansprocesser och att ledningen måste vara närvarande under hela arbetet. Samverkan ska ha en klar och tydlig ledning för att ha de bästa förutsättningarna för att lyckas. Ledningens aktiva roll är avgörande för hur

samverkansarbetet utformas och kan få allvarliga konsekvenser om detta åsidosätts. Den som leder gruppen måste ses som kompetent i frågan av de övriga i gruppen. Flertalet kuratorer berör vikten av ledningens kompetens där de anser att skolans rektorer är engagerade och kompetenta. I Isakssons studie (2016) uppger skolkuratorerna att de är beroende av hur ledarskapets i organisationen utövas och är organiserat samt att deras handlingsutrymme påverkas av hur rektorn styr inom skolorganisationen. Således sätter ledningen och rektorn standarden för hur arbetet inom organisationen fungerar.

8. Avslutande diskussion

Syftet med studien har varit att undersöka hur skolkuratorer på högstadieskolor beskriver deras arbete kring nätmobbning i skolan samt hur de beskriver samverkan mellan andra professioner inom skolan i deras arbete mot nätmobbning. I detta avsnitt diskuteras de centrala fynd i resultat och analysdelen. Vidare lyfts en metoddiskussion, resultatets relevans för socialt arbete samt förslag till framtida forskning.

8.1 Resultatdiskussion och slutsatser

En slutsats som kan dras från resultatet är att det finns förbättringsbehov inom kunskap och kompetens kring nätmobbning och sociala medier. Skolkuratorerna beskriver den digitala utvecklingen som svårföljd och att skolpersonal kan behöva bättra kompetens och kunskaper om nätmobbning för att kunna hantera nätmobbningssituationer. Utifrån elevers perspektiv är det också essentiellt att lärare har tillräcklig kunskap om internet och nätmobbning för att kunna hantera deras frågor och ge stöd i situationer (Pearce et al., 2011). Kunskapsbrister i skolan inom nätmobbning uppmärksammas även av Skolverket (2020a). I studiens resultat syns ett behov från skolkuratorernas perspektiv att kompetensen behöver höjas hos vårdnadshavare för att kunna hantera och bemöta deras barn i nätmobbningsproblematik. Många av kuratorerna är kritiska till vårdnadshavarnas naiva syn på hur deras barn använder internet. Forskning visar att vårdnadshavare behöver kunskap och stöd i hur de ska agera när deras barn utsätter eller blir utsatta på internet och att skolkuratorernas informerande arbetet till vårdnadshavare är betydande för att öka säkerheten på nätet (Young & Tully, 2019). Davis och Schmidt (2016) föreslår att det kan ligga i skolkuratorns roll att utbilda vårdnadshavare. Det informerande arbetet är däremot utmanande då skolkuratorerna i föreliggande studie beskriver att engagemanget från vårdnadshavarna är mycket begränsat och att nå ut med informationen är komplicerat, i synnerhet under den rådande covid-19-pandemin. Forskning visar att arbetet mellan

skolkuratorer och vårdnadshavare har en avgörande roll i att identifiera och hantera nätmobbning (Wong et al., 2014), men resultatet i studien visar att detta är en bristande faktor där arbetet mellan skola och vårdnadshavare behöver förbättras.

Resultatet tyder på att en fungerande samverkan är central för att arbetet mot nätmobbning ska vara gynnsamt. Samverkan är viktig för att skapa ett utbyte bland parterna då all personal inte besitter nödvändig kompetens, information om nätmobbningssituationen eller har relationer till eleverna. Kuratorerna pratar om hur deras och den pedagogiska personalens relation till eleverna är viktig för att eleverna ska våga berätta om de varit utsatta för nätmobbning. I grunden kan det handla om elevernas trygghet vilket är en del i goda sociala miljöfaktorer på skolan (Landstedt & Persson, 2014). Skolans kollektiva effekt har också att göra med elevernas tendens att våga berätta om utsatthet för nätmobbning där just ömsesidig tillit och stöttande relationer är viktigt (Olsson et al., 2016). Den pedagogiska personalen har därmed en särskilt viktig roll i samverkan enligt skolkuratorerna tack vare deras organisatoriska situation där det finns fler möjligheter att skapa goda och stöttande relationer, tillit och erhålla mycket information om eleverna. Att samverkan mellan skolkuratorer och pedagogisk personal upplevs bra av båda parter är viktigt för att elever i nätmobbningssituationer ska uppmärksammas vilket i sin tur kan leda till att eleverna kan få hjälp och stöd från vuxna.

Begreppet personkemi är återkommande i Danermarks (2005) modell kring samverkan, men som är komplex då en tydlig och klar en definition av begreppet inte redogörs. Det innebär att det blir problematiskt att veta vad författaren egentligen menar med begreppet personkemi när teorin skall analyseras. Danermark pratar om vikten av kommunikation, hur man talar till varandra och lära sig av varandras synsätt i samverkansarbetet. Det kan tyckas att författaren talar emot sig själv när just dessa aspekter kan bilda en form av personkemi i samverkansgruppen. Andra forskare menar att relationen mellan deltagarna ligger centralt i samverkansprocesser och är en grundläggande faktor till att samverkan ska fungera (Lindberg, 2009). Likaså menar skolkuratorerna i föreliggande studie att en god relation mellan de olika professionerna ligger till grunden för samverkan och talar emot Danermarks (2005) teori om att personkemins avgörande roll enbart är en myt i samverkansprocessen. Majoriteten av skolkuratorerna i studien anser att en fördel i samverkan är att ha goda kollegiala relationer som underlättar diskussion och kommunikation. Genom god kommunikation och diskussion menar skolkuratorerna att dem tillsammans med övrig personal lättare kan dela deras kunskap och synsätt.

Ur ett annat perspektiv finns det tecken på att skilda synsätt (pedagogik/socialt) kan skapa problem och försvåra samverkan. Utifrån Danermarks (2005) samverkansmodell bör organisationen, framförallt ledningen ta tag i problem som kan hämma diskussion bland personalen. Skolorna måste ge möjlighet för diskussion bland de olika professionerna där deras olika synsätt kan förmedlas och förstås av varandra utan att kuratorn känner sig underlägsen och bortprioriterad i en pedagogisk skolvärld. Resultatet beskriver en upplevd hierarki inom skolan och att kuratorernas profession hamnar lägst i rang, medans rektor och lärare ligger högst i rangordningen. Likaså tyder forskning på att skolkuratorers informella handlingsutrymme blir begränsat på grund av deras arbete har låg legitimitet hos både rektor och lärare (Isaksson, 2016). Denna problematik kan leda till att elevernas välmående och hälsa blir lidande då social problematik inte får tillräckligt med prioritet i skolan. Mycket kunskap och insiktsfulla perspektiv riskeras att gå förlorade om inte alla professioner är lyhörda för varandra. Några av skolkuratorernas berättelser stämmer överens med tidigare forskning om hur kuratorer och lärare har motstridiga åsikter om hur problematik kopplat till elever bör hanteras (Isaksson & Larsson, 2017). Denna konflikt kan bilda konsekvenser som påverkar både personalens samverkansarbete samt elevernas uppfattning och förtroende till skolpersonal. Skolkuratorn är ofta en minoritet i professionsuppdelningen inom skolan och kan befinna sig i en underminerad roll och det är väsentligt att alla professioner och berörda aktörer samverkar för att så effektivt som möjligt förhindra och motverka nätmobbning.

Resultatet visar också på att ansvarsområden i vissa fall är otydliga för den pedagogiska personalen. Den otydliga och diffusa ansvarsfördelningen inom skolpersonalen försvårar arbetet i samverkan och skolkuratorerna uppger att pedagogisk personal avlägsnar sig från vissa arbetsuppgifter trots att skollagen (2010:800) säger att lärare och kuratorer tillsammans ska samverka för att motverka nätmobbning. Likaså redogör skolornas läroplan att all personal som arbetar på skolan aktivt ska motverka all form av mobbning och även vara uppmärksamma på risker som den ökande digitaliseringen medför (Skolverket, u.å). Trots dessa regelverk menar skolkuratorerna att all skolpersonal inte tar sitt ansvar vid uppkommande av nätmobbningssituationer. I dessa fall är ett starkt ledarskap viktigt för att öka skolpersonalens engagemang i nätmobbningsarbetet (Pearce et al., 2011). Elevernas välbefinnande kan bli lidande av att skolpersonal inte har en överensstämmande bild över hur ansvarsområdena ser ut. För att förhindra detta krävs det inte minst att organisationen är tydlig med de riktlinjer och policys som speglar det delade ansvaret skolan har som helhet. Andra studier visar också på att policys och riktlinjer kan

vara bristande hos skolor i nätmobbningsarbete (Chan et al., 2020; Slovak & Singer, 2011). Att hela skolan, inkluderat all skolpersonal, involveras i arbetet mot nätmobbning tycks enligt forskning vara en återkommande gynnsam strategi (Kub & Feldman, 2015; Olsson et al., 2016; Pearce et al., 2011; Varela et al. 2018).

8.2 Metoddiskussion

För att besvara studiens syfte har enskilda intervjuer använts. Med ett bredare syfte där samverkan i arbetet kring nätmobbning undersöks generellt skulle ett annat alternativ att inhämta empiri kunna vara fokusgrupper. En intressant aspekt med fokusgrupper skulle kunna vara att inkludera andra professioner än skolkuratorer, exempelvis lärare, skolsköterskor och rektorer för att få en helhetsbild över nätmobbning och samverkan från olika professioner. Fokusgrupper hade kunnat uppnå ett perspektiv på interaktion mellan deltagarna (Bryman, 2018), vilket hade kunnat synliggöra intressanta aspekter kring samverkan**.** Dock skulle detta kunna medföra att deltagarna inte är lika benägna att berätta vad de verkligen upplever och tycker med andra professioner närvarande under intervjun (Trost, 2010). I synnerhet om deltagarna känner varandra kan samspelsmönster och statusskillnader ofördelaktigt påverka diskussionen (Bryman, 2018). Det finns det alltid en risk i fokusgrupper att vissa tar ordet mer än andra vilket kan skapa en ogynnsam stämning (Trost, 2010). Därutöver kräver fokusgrupper samordning och att flera deltagare kan intervjuas samtidigt. Praktiskt kan det vara mer komplext att genomföra fokusgrupper än enskilda intervjuer på grund av planering samt på grund av distansfaktorn i samband med covid-19. Att föra en diskussion genom videosamtal med flera personer samtidigt kan upplevas som ostrukturerat och rapsodisk då kompetens och erfarenhet är begränsad hos intervjuarna i rollen som samtalsledare i fokusgrupper. En styrka med den valda metoden är att perspektiven från skolkuratorerna kan bli tydligare då studien endast har skolkuratorer som målgrupp. Framtida forskning skulle kunna vidga fokus på andra aktörer i skolan för att få en helhetsbild på organisationen och de yrkesgrupper som arbetar där.

En pilotintervju hade kunnat vara till fördel då det kan ge nyttig erfarenhet i metoden samt för att kunna utvärdera intervjuguiden och frågor (Bryman, 2018). I efterhand blev stora delar av empirin irrelevant vilket en pilotintervju hade kunnat minskat. Som nämnts i metodavsnittet ovan ändrades två frågor i intervjuguiden efter första intervjun då de ansågs felformulerade. Frågorna i intervjuguiden kan ha begränsat studiens resultat då svaren har varit svåra att särskilja på hur kuratorernas faktiska situation verkar, hur de önskar att situationen ska vara eller hur de anser att situationen bör vara. Begränsningen i

intervjufrågorna hade möjligen upptäckts i en pilotintervju. Pilotintervju valdes att uteslutas på grund av en upplevd tidsbrist. Vidare kan det argumenteras kring ostrukturerad eller semistrukturerad intervju där en ostrukturerad intervju kan fånga den subjektiva synen då de ofta bygger på ett ämne eller en inledande fråga som deltagaren sedan får prata och associera kring fritt (Bryman, 2018). Men med tanke på studiens syfte och frågeställningar vilka är mer precisa än bara ett ämne medför en semistrukturerad intervju att centrala punkter kan inkluderas samtidigt som det finns flexibilitet för både intervjuare och deltagare, utan att intervjun blir alltför lång eller går in på ämnen som inte ligger centralt för studiens syfte.

En av studiens sju intervjuer hade inte tillgång till någon kamera och därmed kunde inga icke-verbala signaler fångas upp under mötet. Andra viktiga aspekter att beakta med intervjuer via videosamtal är att det ställer särskilda krav i form av tillgång till kamera, stabil internetuppkoppling, bekantskap med onlinekommunikation samt digital kunskap och färdigheter (Janghorban et al., 2014). Trots att ovan nämnda aspekter beaktades inför varje intervju uppkom ett antal tekniska problem som bidrog till att ljudkvalitén försämrades i vissa intervjuer som därmed försvårade transkriberingen och innehållsanalysen. Det finns emellertid vissa fördelar med intervjuer genom videosamtal, exempelvis besparingar i tid och resurser, flexibilitet, bekvämlighet och ökad benägenhet att delta (Bryman, 2018). Generellt sett menar Bryman (2018) att det inte finns några betydande hinder med att genomföra intervjuer på distans genom videosamtal.

Braun och Clarke (2006) betonar vikten att läsa igenom studiens material, kanske flera gånger innan en kodning påbörjas, då detta är grunden för analysen. I denna studie påbörjades däremot en form av kodning i samband med genomläsning av materialet. Det finns här en risk att selektivitet uppstår. Braun och Clarke (2006) påpekar också att transkribering av materialet är ett bra sätt att göra sig bekant med empirin och detta steg har båda författare tagit del av då varandras intervjuer transkriberats. Därmed finns det inga delar av materialet som upplevs okända. Överlag hade det sannolikt varit fördelaktigt att tagit tid till att läsa igenom materialet ett flertal gånger.

Den tematiska analysmetoden har varit till fördel i att den varit flexibel vilket medför en bredd i vad som kan sägas om materialet. Detta kan å andra sidan samtidigt innebära en nackdel att det kan bli svårt att finna ett fokus på specifika aspekter i materialet (Braun & Clarke, 2006). I föreliggande studie kan analysmetoden medfört utmaningar i att finna ett

tydligt fokus i resultatet vilket har upplevts under skrivprocessen. En styrka i studien i relation till den valda analysmetoden är att den teoretiska utgångspunkten har funnits med sedan ett tidigt skede vilket har resulterat i att analytiska påståenden enklare framställts i kopplingar mellan empiri och teori. Det kan dock medföra att det öppna sinnet hos författarna begränsas och att annan data som kan vara viktig för studien utelämnas.

8.2.1 Studiens giltighet

Studiens trovärdighet handlar om resultatet speglar den sociala verklighet som studeras. Detta kan uppnås genom att följa metodologiska regler och att rapportera resultatet till deltagarna. Trovärdigheten i studien skulle kunnat förbättras om resultatet skickades ut till deltagarna innan arbetet lämnas in för att sedan revideras (Bryman, 2018). På grund av en upplevd tidsbrist genomfördes inte detta steg i studien. Intervjuerna i föreliggande studie belyser enbart skolkuratorernas beskrivningar vilket kan innebära att de inte överensstämmer med vad övrig skolpersonal anser om ämnet. Viktigt att påpeka är därmed också att resultatet inte går att generalisera på andra skolkuratorer, deras beskrivningar och berättelser dels på grund av att det är för få skolkuratorer som har deltagit i studien, dels för att studien är en kvalitativ studie som inte syftar till att generalisera resultatet till en större population (Bryman, 2018: Kristensson, 2014). För att skapa en säkrare bild av hur till exempel samverkansarbetet utspelar sig på skolan skulle en kontakt med övrig skolpersonal från ett större urval vara intressant för att säkerställa att resultatet överensstämmer med deras åsikter. Urvalsprocessen i studien blev begränsad då enbart sju kuratorer gav sitt medgivande till att delta i studien vilken kan påverka studiens trovärdighet. Viktigt att beakta i detta är att de deltagare som valde att medverka i studien kanske känner sig lämpad för studien och har ett större intresse kring fenomenet nätmobbning, än de skolkuratorer som valde att avstå från att delta i studien.

8.3 Relevans för socialt arbete

Resultatet påvisar vikten av relationsskapande till eleverna för att kunna motverka nätmobbning. Skolkuratorer och skolpersonal kan ta lärdom av studien och fokusera på att bibehålla och utveckla relationer till elever för att de ska våga berätta om deras upplevelser kring nätmobbning. Skolkuratorer och skolpersonal kan också få en ökad förståelse kring samverkan och olika påverkansfaktorer samt väsentligheten i en gynnsam samverkan. Studien belyser även vissa problem som kan uppstå i samverkan på grund av

de skilda synsätten skolkuratorer kan ha jämfört med pedagogisk personal och rektorer, problem som är värda att uppmärksamma i skolor.

Studiens resultat synliggör att vuxna behöver skapa kunskap och kompetens kring sociala medier och nätmobbningsproblematik då det är ett omfattande problem som ständigt utvecklas. Då vårdnadshavare är de personer som har mest påverkanseffekt på barnen och är nyckelpersoner i barnens liv är det viktigt att deras kunskap kring nätmobbning förbättras. Studiens resultat visar att skolkuratorerna behöver utveckla sitt arbetssätt att informera vårdnadshavare hur de kan förbättra sin kunskap kring nätmobbning och hur vårdnadshavare ska ta sig an mobbningssituationer där deras barn är involverade.

Den aktuella forskningen kategoriserar nätmobbning som en potentiell psykisk hälsofråga och belyser den negativa inverkan som nätmobbning har på barns mentala hälsa. (Florang, 2020). Det gör det relevant att alla vuxna i skolans värld som möter barn och ungdomar som utsätts för nätmobbning tar sitt ansvar för att främja, förebygga och åtgärda trakasserier, kränkande behandling och all form av mobbning på och utanför internet.

8.4 Framtida forskning

Samverkan är ett område som kan undersökas utifrån flera perspektiv. I denna studie har endast skolkuratorernas beskrivningar samlats in men lika viktiga i samverkansarbete är de andra aktörerna. Framtida forskning kan syfta till att undersöka hur lärare beskriver samverkan i arbetet mot nätmobbning eller hur eleverna upplever att deras nätmobbningssituationer hanteras av elevhälsoteam, lärare och rektorer. Då relationen mellan elev och skolpersonal har visat sig vara betydelsefull enligt de intervjuade skolkuratorerna finns det relevans att undersöka relationens betydelse för eleverna. Kuratorerna i studien har varit kritiska mot vårdnadshavares engagemang, kunskap och naiva syn på deras barn internetanvändning. Det hade varit av intresse att göra en studie om vårdnadshavares perspektiv på samverkansarbetet kring nätmobbning och hur de beskriver samverkansarbetet med skolkuratorer och annan skolpersonal.

Litteraturförteckning

Acosta, J., Chinman, M., Ebener, P., Malone, P. S., Phillips, A., & Wilks, A. (2019). Understanding the relationship between perceived school climate and bullying: A mediator analysis. *Journal of School Violence, 18*(2), 200-215. https://doi.org/10.1080/15388220.2018.1453820

Arnarsson, A., Nygren, J., Nyholm, M., Torsheim, T., Augustine, L., Bjereld, Y., Markkanen, I., Schnohr, C. W., Rasmussen, M., Nielsen, L., & Bendtsen, P. (2020). Cyberbullying and traditional bullying among Nordic adolescents and their impact on life satisfaction. *Scandinavian Journal of Public Health, 48*(5), 502-510. https://doi.org/10.1177%2F1403494818817411

Baldry, A. C., Sorrentino, A., & Farrington, D. P. (2019). Cyberbullying and cybervictimization versus parental supervision, monitoring and control of adolescents' online activities. *Children and Youth Services Review, 96,* 302-307. https://doi-org.proxy.library.ju.se/10.1016/j.childyouth.2018.11.058

Bengtsson, H., Svensson, K., & Urbas, A. (2018). *Ansvar och sekretess i förskola, skola och fritidshem* (8. uppl.). Liber.

Braun, V., & Clarke, V. (2018). Using thematic analysis in counselling and psychotherapy research: A critical reflection. *Counselling and Psychotherapy Research, 18*(2), 107-110. https://doi.org/10.1002/capr.12165

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), 77-101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3. uppl.). Liber.

Chan, N. N., Ahrumugam, P., Scheithauer, H., Schultze-Krumbholz, A., & Ooi, P. B. (2020). A hermeneutic phenomenological study of students' and school counsellors' "lived experiences" of cyberbullying and bullying. *Computers & Education, 146*(103755). https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103755

Danermark, B., & Kullberg, C. (1999). *Samverkan: Välfärdsstatens nya arbetsform*. Studentlitteratur.

Danermark, B. (2004). *Samverkan - en fråga om makt*. LäroMedia.

Danermark, B. (2005). *Samverkan - himmel eller helvete? en bok om den svåra konsten att samverka*. Gleerups Utbildning.

Davis, N., & Schmidt, C. (2016). Cyberbullying and Cyber Abuse Intervention: The Three-Tiered Model for Schools. *Journal of Creativity in Mental Health, 11*(3-4), 366-377. https://doi.org/10.1080/15401383.2016.1238792

Elsaesser, C., Russell, B., McCauley Ohannessian, C., & Patton, D. (2017). Parenting in a digital age: A review of parents' role in preventing adolescent cyberbullying. *Aggresion and Violent Behavior, 35,* 62-72. https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.06.004

Fanti, K. A., Demetriou, A. G., & Hawa, V. V. (2012). A longitudinal study of cyberbullying: Examining riskand protective factors. *European Journal of Developmental Psychology, 9*(2), 168-181. https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643169

Florang, J. E. (2020). Cyberbullying: New Approaches for School Counselors. *Journal of school counseling, 18*(17). Advance online publication.

Flygare, E., & Johansson, B. (2013). Mobbning och kränkningar på nätet - omfattning och effekter av skolans insatser. I Skolverket (Red.), *Kränkningar i skolan - analyser av problem och lösningar* (134-151). https://www.skolverket.se/getFile?file=3138

Folkhälsomyndigheten. (2020, 27 november). *Lokala allmänna råd för covid-19*. https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/lokala-allmanna-rad/

Friends. (2020). *Friendsrapporten 2020*. https://friends.se/friendsrapporten-2020/

Frisén, A., & Berne, S. (2016). *Nätmobbning: handbok för skolan*. Natur & Kultur.

Giddens, A., & Sutton, P. W. (2014). *Sociologi* (5. uppl.). Studentlitteratur.

Hellfeldt, K., López-Romero, L., & Andershed, H. (2020). Cyberbullying and Psychological Well-being in Young Adolescence: The Potential Protective Mediation Effects of Social Support from Family, Friends, and Teachers. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(1), Article 45. https://doi.org/10.3390/ijerph17010045

Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2014). *Bullying Beyond the Schoolyard: Preventing and Responding to Cyberbullying*. Corwin Press.

Isaksson, C. (2016). *Den kritiska gästen: en professionsstudie om skolkuratorer*. [Doktorsavhandling, Umeå universitet]. DiVA. http://urn.kb.se/resolve?urn=urn%3Anbn%3Ase%3Aumu%3Adiva-118900

Isaksson, C. & Larsson, A. (2017). Jurisdiction in school social workers' and teachers' work for pupils' well-being. *Education Inquiry, 8*(3), 246-261. https://doi.org/10.1080/20004508.2017.1318028

Isaksson, C. (2014). Skolkuratorers handlingsutrymme – gränser, legitimitet och jurisdiktion. *Socialvetenskaplig tidskrift, 21*(1), 47-66.

Janghorban, R., Roudsari, R. L., & Taghipour, A. (2014). Skype interviewing: The new generation of online synchronous interview in qualitative research. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being, 9*(1), 24152. https://doi.org/10.3402/qhw.v9.24152

Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap*. Natur & Kultur.

Kub, J., & Feldman, M. A. (2015). Bullying prevention: A call for collaborative efforts between school nurses and school psychologists. *Psychology in the Schools, 52*(7), 658-671. https://doi.org/10.1002/pits.21853

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3. uppl.). Studentlitteratur.

Landstedt, E., & Persson, S. (2014). Bullying, cyberbullying, and mental health in young people. *Scandinavian Journal of Public Health, 42*(4), 393-399. https://doi.org/10.1177%2F1403494814525004

Lindberg, K. (2009). *Samverkan*. Liber.

Mitchell, K., Ybarra, M., & Finkelhor, D. (2007). The relative importance of online victimization in understanding depression, delinquency, and substance use. *Child Maltreatment, 12*(4), 314-324. https://doi.org/10.1177%2F1077559507305996

Nocentini, A., Fiorentini, G., Paola, L. D., & Menesini, E. (2019). Parents, family characteristics and bullying behavior: A systematic review. *Aggresion and Violent Behavior, 45*, 41-50. https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.07.010

Olsson, G., Brolin Låftman, S., & Modin, B. (2017). School Collective Efficacy and Bullying Behaviour: A Multilevel Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 14*(12). Advance online publication. https://doi.org/10.3390/ijerph14121607

Olweus, D. (1999). *Mobbning bland barn och ungdomar*. Rädda Barnen.

Paolini, A. (2018). Cyberbullying: role of the school counselor in mitigating the silent killer epidemic. *International Journal of Educational Technology*, *5*(1), 1-8.

Pearce, N., Cross, D., Monks, H., Waters, S., & Falconer, S. (2011). Current Evidence of Best Practice in Whole-School Bullying Intervention and Its Potential to Inform Cyberbullying Interventions. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools, 21*(1), 1-21. https://doi.org/10.1375/ajgc.21.1.1

SFS 2010:800. *Skollag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Skolinspektionen. (2015). *Elevhälsan - elevers behov och skolans insatser*. (Rapport 2015:05) https://skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2015/elevhalsa/elevhalsa---slutrapport.pdf

Skolinspektionen. (2016). *Skolors arbete mot trakasserier och kränkande behandling på nätet* (Diarienummer 400-2015:6584). https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2016/natkrankningar/skolors_arbete_mot_krankande_behandling_-natet.pdf

Skolverket. (2020a, 7 oktober). *Kränkningar och mobbning på internet och sociala medier*. Skolverket. https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/krankningar-och-mobbning-pa-internet-och-sociala-medier#h-Forekomstochinnebordavnatmobbning

Skolverket. (2020b, 3 december). *Kränkande behandling, mobbning och diskriminering*. Skolverket. https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/krankande-behandling-mobbning-och-diskriminering

Skolverket. (u.å.). *Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet*. Hämtad 5 november, 2020, från https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet

Slovak, K., & Singer, J. B. (2011). School Social Workers' Perceptions of Cyberbullying. *Children & Schools*, *33*(1), 5-16. https://doi.org/10.1093/cs/33.1.5

Song, H., Lee, Y., & Kim, J. (2020). Gender Differences in the Link Between Cyberbullying and Parental Supervision Trajectories. *Crime and Delinquency, 66*(13-14), 1914-1936. https://doi-org.proxy.library.ju.se/10.1177%2F0011128720912371

Svensson, L. (2010). *Mobbning i arbete. Arbetsorganisationens inverkan på handlingsutrymme och mobbningsprocessen*. [Doktorsavhandling, Örebro universitet]. DiVA. http://urn.kb.se/resolve?urn=urn%3Anbn%3Ase%3Aoru%3Adiva-11252

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer* (4. uppl.). Studentlitteratur.

Varela, J. J., Zimmerman, M. A., Ryan, A. M., & Stoddard S. A. (2018). Cyberbullying Among Chilean Students and the Protective Effects of Positive School Communities. *Journal of School Violence, 17*(4), 430-442. https://doi.org/10.1080/15388220.2017.1358640

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html

Willoughby, M. (2019). A review of the risks associated with children and young people's social media use and the implications for social work practice. *Journal of Social Work Practice, 33*(2), 127-140. https://doi.org/10.1080/02650533.2018.1460587

Wong, D. S.W., Chan, H.C., & Cheng, C. H.K. (2014). Cyberbullying perpetration and victimization among adolescents in Hong Kong. *Children and Youth Services Review, 36,* 133-140. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.11.006

Young, R., & Tully, M. (2019). 'Nobody wants the parents involved': Social norms in parent and adolescent responses to cyberbullying. *Journal of Youth Studies, 22*(6), 856-872. https://doi.org/10.1080/13676261.2018.1546838

Bilagor

Bilaga 1: Förfrågan till skolkuratorer

Hej,
Vi heter Jacob och Casandra och studerar socionomprogrammet vid Jönköping University. Vi skriver nu vår C-uppsats och önskar komma i kontakt med skolkuratorer på högstadieskolor i Jönköpings län.

Syftet med vår studie är att undersöka skolkuratorers syn på samverkan med andra aktörer som lärare, rektorer, elever, vårdnadshavare och annan skolpersonal i deras arbete mot nätmobbning.

Vi vill undersöka detta genom intervjuer som beräknas pågå i cirka 45 minuter. Med tanke på den rådande situationen med Covid-19 sker intervjun via videosamtal (Zoom eller annan tjänst). Vi planerar att utföra intervjuerna under vecka 48 och 49.

Alla uppgifter ni lämnar kommer behandlas med konfidentialitet, vilket innebär att informationen inte kommer vara tillgänglig för obehöriga samt att namn och skola kommer avidentifieras. Deltagandet i studien är helt frivilligt och ni kan avbryta när ni vill utan att behöva ange orsak. Ångrar ni er medverkan kommer detta att respekteras och materialet kommer raderas. Materialet raderas även då uppsatsen blir godkänd.

Tycker ni detta låter intressant och vill delta i studien, svara gärna på detta mail senast 16/11. Om ni vill bli intervjuad skickar vi ytterligare information om studien och en blankett för samtycke.

Vid ytterligare frågor, tveka inte att höra av er.

Med vänliga hälsningar,
Casandra Roupé: Roca****@student.ju.se
Jacob Levander: Leja****@student.ju.se

Bilaga 2: Informationsblad och samtyckesformulär

Informationsblad

Tack för att du vill delta i vår studie! Detta informationsblad förklarar syftet med vår studie och vad din medverkan innebär.

Bakgrund till studien

Internet är en integrerad del av livet för barn och ungdomar samt en plats för informationssökande och social kommunikation. Det som förekommer på internet påverkar både direkt och indirekt det som händer i andra vardagsmiljöer, exempelvis i skolan. Även om internet kan ge en mängd information och möjligheter för barn och ungdomar, finns det också potentiella risker och faror inblandade. En av de större farorna är nätmobbning, ett fenomen som främst förekommer bland elever på högstadiet. I studien avses nätmobbning som handlingar riktade mot en person med avsikt att hota, förödmjuka eller på andra sätt skada via digitala medel. I det aktuella forskningsläget saknas det kunskap från skolkuratorers perspektiv kring nätmobbning.

Vårt fokus är att utforska skolkuratorers upplevelser och tankar kring samverkan mot mobbning på internet.

Tillvägagångssätt

För att utforska ämnet vill vi intervjua skolkuratorer som jobbar på högstadieskolor i Jönköpings län. Deltagandet i studien är frivilligt och du kan när som helst avsluta intervjun utan att behöva motivera. Intervjun beräknas att vara cirka 45 minuter och kommer att ske via videosamtal. Du kommer få en länk vid senare tillfälle efter vi har kommit överens om tid och datum för intervjun. Intervjun kommer att ljudinspelas och sparas på datorer med inloggningsskydd. Informationen som lämnas i intervjun kommer enbart användas i forskningssyfte och den kommer inte att vara tillgänglig för obehöriga. Allt inlämnat material raderas då uppsatsen är godkänd eller om du vill avsluta deltagandet. Ditt namn och skola kommer att avidentifieras i studien vilket innebär att dina individuella svar inte kommer att kunna identifieras. Studien kommer att publiceras på Diva-portal efter godkännande av examinator.

Tack ännu en gång för att du vill medverka i vår undersökning. När vår uppsats blir godkänd kommer du få möjlighet att ta del av resultatet. Tveka inte att kontakta oss om du har några frågor.

Med vänliga hälsningar,

Casandra Roupé: Roca****@student.ju.se
Jacob Levander: Leja****@student.ju.se

Samtycke till deltagande

- Jag har läst och undertecknat den information om undersökningen jag har fått.
- Jag har haft möjlighet att ställa frågor om undersökningen.
- Jag är medveten om att jag kommer bli intervjuad och att detta spelas in och transkriberas.
- Jag har fått tillräckligt med tid att tänka igenom situationen och mitt beslut att delta.
- Jag är medveten om att personlig information som mitt namn och namnet på min arbetsgivare inte kommer att bli känt för någon utanför projektet.
- Jag är medveten om att mina ord från studien kan citeras i rapporter, på webbsidor och i andra publikationer.
- Jag är medveten om att jag kan lämna undersökningen när jag vill, utan att behöva ange skäl eller orsak.
- Om jag väljer att inte längre delta i studien kommer den information jag har lämnat raderas och inte att användas.
- Materialet som lämnas av deltagarna kommer raderas efter slutförd utvärdering.

Ort/Datum _____

Underskrift (deltagare) _____

Ort/Datum _____

Underskrift (forskare) _____

Underskrift (forskare) _____

Bilaga 3: Intervjuguide

Intervjuguide

(*Fetmarkerade frågor har deltagarna haft tillgång till innan intervju)

Bakgrund

- Vilken/vilka skolor jobbar du på?
- Hur länge har du varit verksam skolkurator?

Huvudfrågor

Hur definierar du nätmobbning?

- Finns det en gemensam och tydlig definition av begreppet på skolan?
- Hur upplever du att nätmobbning förekommer på er skola?
- Har du sett någon förändring, ökning/minskning under det senaste året kring nätmobbning på er skola?

Hur arbetar du och skolan kring nätmobbning bland högstadieeleverna?

- Hur uppmärksammas nätmobbning på er skola?
- Har ni handlingsplaner/riktlinjer/policys?
- Förebyggande arbete?
- Åtgärder?
- Vad är din uppfattning angående skolans arbete kring nätmobbningsproblematik?

Hur tycker du samverkan bör vara i arbete mot nätmobbning?

- Vem skulle du kunna se/ vilka ser du som samverkanspartners på din skola i arbetet kring nätmobbning?
- Hur ser du på samarbete med elever och föräldrar kring nätmobbning?
- Hur kan du tillsammans med annan skolpersonal bidra till samverkan?
- Hur ser du på ditt handlingsutrymme som skolkurator utifrån samverkan kring nätmobbning?

Vilka fördelar och utmaningar ser du i samverkan runt nätmobbning på er skola?

- Hur upplever du din egen kunskap och kompetens då det kommer till nätmobbning och de sociala medier där det utövas?

- Hur upplever du dina samverkanspartners kunskaper, förståelse och syn på nätmobbning?
- Hur nyttjar ni varandras kompetenser?

Till sist

Har du något mer du vill tillägga eller berätta mer om angående nätmobbning?